

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній рівень «Магістр»

на тему: «Теоретико-організаційні та методичні аспекти обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками в приватному підприємстві «Урожай» Золочівського району Львівської області»

Виконала: студентка 2 курсу, групи Оп – 2маг

Спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

СЕЙМІВСЬКА Г. М.

(Прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доцент МИРОНЧУК З.П.

(Прізвище та ініціали)

Рецензент:
(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Освітній рівень «Магістр»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

(підпис)

«17» травня 2022 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студентки
СЕЙМІВСЬКОЇ ГАЛИНИ МИХАЙЛІВНИ
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи «Теоретико-організаційні та методичні аспекти обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками в приватному підприємстві «Урожай» Золочівського району Львівської області»

Керівник роботи МИРОНЧУК ЗОРЯНА ПЕТРІВНА к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ЛНУП від «30» червня 2022 року № 137/к-с

2. Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи до «12» грудня 2022 року

3. Вихідні дані для кваліфікаційної роботи: нормативно-правові та літературні джерела за темою роботи, дані аналітичного та синтетичного обліку, річна фінансова та статистична звітність досліджуваного сільськогосподарського підприємства, Інтернет-джерела, методичні рекомендації

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

ВСТУП

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ.

1.1. Сутність розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві і організація процесу постачання.

1.2. Нормативно - правове регулювання обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками.

1.3. Методика дослідження у сфері обліку і контролю.

2. ОЦІНКА ГОСПОДАРСЬКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «УРОЖАЙ», ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ.

2.1. Аналіз економічної діяльності підприємства та оцінка стану розрахунків з постачальниками та підрядниками

2.2. Первинний облік розрахунків з постачальниками і підрядниками.

2.3. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з постачальниками і підрядниками.

2.4. Внутрішній контроль обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками.

2.5. Стан екологічної безпеки та заходи щодо його покращення.

3. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

3.1. Облікова політика та формування документообігу в частині обліку розрахунків з

постачальниками та підрядниками.

3.2. Вдосконалення обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками в умовах комп'ютерних технологій.

3.3. Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками із застосуванням МСФЗ.

4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ.

4.1. Аналіз стану охорони праці.

4.2. Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування.

4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці.

4.4. Безпека в надзвичайних ситуаціях.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, схеми, рисунки

6. Консультанти з розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
З охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях		17.05.2022 р.	17.05.2022 р.
Стан екологічної безпеки та заходи щодо його покращення		17.05.2022р.	17.05.2022р.

7. Дата видачі завдання «17» травня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи
	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки; підготовка картографічних матеріалів для кваліфікаційної роботи).	17.05.22-30.06.22 р.
	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	01.07.22 – 29.08.22 р.
	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Розробка питань з охорони праці та захисту населення. Розробка питань з охорони природи.	01.09.22 – 31.10.22 р.
	Кінцеве оформлення кваліфікаційної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	01.11.22 – 12.12.22 р.
	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР; виправлення зауважень у графічній частині).	15.12.22 р.

Студент _____
(підпис)

СЕЙМІВСЬКА Г.М.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

МИРОНЧУК З.П.
(прізвище та ініціали)

УДК 631.16 : 336

Теоретико-організаційні та методичні аспекти обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками в приватному підприємстві «Урожай» Золочівського району Львівської області. Сеймівська Г.М. - Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку та оподаткування. – Дубляни, Львівський НУП, 2022. 95 с. текст. част., 20 рис., 11 табл. , 52 джерела.

Текстова частина охоплює вступ, чотири розділи, висновки і пропозиції, бібліографічний список.

Висвітлено теоретичні основи організації обліку безготівкових розрахункових операцій; подано правовий аналіз нормативної бази, висвітлено методику дослідження.

Проведено аналіз основних показників виробничо-фінансової діяльності ПП "Урожай", висвітлено організацію облікової роботи, а також досліджено стан екологічної безпеки та охорони праці.

Висвітлено дійсний стан первинного, синтетичного і аналітичного обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками звертається увага на недоліки, що мають місце в організації обліку цих розрахункових операцій.

Обґрунтовано необхідність вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками, а також пропонуються конкретні шляхи удосконалення при комп'ютеризованій формі обліку і з використанням МСФЗ.

На основі опрацьованого теоретичного та практичного матеріалів зроблено відповідні висновки та конкретні пропозиції.

АНОТАЦІЯ

Дослідження в кваліфікаційній роботі присвячене теоретичному і практичному вивченню економічного змісту розрахункових операцій в цілому і розрахунків з постачальниками та підрядниками зокрема як об'єкта обліку, їх суті, визнанню, класифікації та завданню обліку. Проведено аналіз економічно-фінансового стану приватного підприємства «Урожай» Золочівського району Львівської області здійснено оцінку стану організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками і проведення контролю.

Запропоновано шляхи покращення організаційних засад обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками шляхом запровадження у виробництво міжнародної практики із застосуванням міжнародних стандартів фінансової звітності і обліку з використанням комп'ютерних програм.

АННОТАЦИЯ

Исследование в квалификационной работе посвящено теоретическому и практическому изучению экономического содержания расчетных операций в целом и расчетов с поставщиками и подрядчиками, в частности, как объекта учета, их сущности, признанию, классификации и задаче учета. Проведен анализ экономически-финансового состояния частного предприятия «Урожай» Золочевского района Львовской области, проведена оценка состояния организации учета расчетов с поставщиками и подрядчиками и проведение контроля.

Предложены пути улучшения организационных основ учета расчетов с поставщиками и подрядчиками путем внедрения в производство международной практики с применением международных стандартов финансовой отчетности и учета с использованием компьютерных программ.

ANNOTATION

The research in the qualification work is devoted to the theoretical and practical study of the economic content of settlement operations in general and settlements with suppliers and contractors in particular as an object of accounting, their essence, recognition, classification and accounting task. An analysis of the economic and financial state of the private enterprise "Urozhai" of the Zolochiv district of the Lviv region was carried out, an assessment of the state of the organization of accounting of payments with suppliers and contractors and control was carried out.

Ways to improve the organizational basis of accounting for payments with suppliers and contractors by introducing international practice into production using international standards of financial reporting and accounting with the use of computer programs are proposed.

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	8
1 Теоретичні основи організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками	11
1.1 Сутність розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві і організація процесу постачання.....	11
1.2 Нормативно - правове регулювання обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками.....	20
1.3 Методика дослідження у сфері обліку і контролю.....	24
2 Оцінка господарсько-фінансової діяльності ПП «Урожай», економічний аналіз стану розрахунків з кредиторської заборгованості та методика обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками	28
2.1 Аналіз економічної діяльності підприємства та оцінка стану розрахунків з постачальниками та підрядниками.....	28
2.2 Первинний облік розрахунків з постачальниками і підрядниками..	35
2.3 Синтетичний та аналітичний облік розрахунків з постачальниками і підрядниками.....	40
2.4 Внутрішній контроль обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками.....	47
2.5 Стан екологічної безпеки та заходи щодо його покращення.....	51
3 Напрямки вдосконалення обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками.....	58
3.1 Облікова політика та формування документообігу в частині обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками.....	58
3.2 Вдосконалення обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками в умовах комп'ютерних технологій.....	62
3.3 Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками із застосуванням МСФЗ.....	69
4 Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях.....	76
4.1 Аналіз стану охорони праці.....	76
4.2 Планування заходів з покращення охорони праці та їх фінансування.....	80
4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці.....	82
4.4. Безпека в надзвичайних ситуаціях.....	83
Висновки і пропозиції	85
Бібліографічний опис	90

ВСТУП

Актуальність теми. Умови діяльності сучасних сільськогосподарських підприємств нерозривно пов'язані з процесом розрахунків з різними контрагентами. Найбільш критична позиція в цих розрахунках у підрядників і постачальників, оскільки процес постачання є основним процесом господарського обороту активів підприємства.

Під час здійснення господарської діяльності суб'єкти господарювання закупають різноманітні товарно-матеріальні цінності, без яких неможлива організація виробничих процесів – матеріали, добрива, паливо, малоцінні та швидкозношувані предмети, насіннєвий матеріал тощо.

Такі придбання зазвичай здійснюються на основі відстрочки платежу і, отже, створюють кредиторську заборгованість перед постачальниками, яка має бути належним чином відображена в бухгалтерських документах, а виплати постійно контролюються. З часом несвоєчасна сплата тягне за собою сплату різноманітних штрафів і навіть може стати підставою для визнання підприємства банкрутом.

Дебіторська заборгованість може також виникнути при передоплаті матеріалів або послуг у розрахунках з постачальниками або підрядниками. Наявність такої заборгованості може відволікати від грошових потоків підприємства і в кінцевому підсумку негативно вплинути на її платоспроможність.

Тому виникнення цих двох заборгованостей дебіторської та кредиторської, які вийшли з-під контролю за розрахунковими відносинами з постачальниками та підрядниками призводить до негативних проявів у діяльності підприємства.

За таких умов при створенні системи матеріального забезпечення підприємства роль бухгалтерського обліку як інформаційної основи

управлінських функцій та прийняття управлінських рішень стає все більш важливою.

Метою дослідження є обґрунтування організаційно-методичних аспектів обліку та контролю розрахунків суб'єктів господарювання з постачальниками та підрядниками та надання практичних рекомендацій щодо вдосконалення цих аспектів. Результатом досягнення цілей є постановка та вирішення наступних завдань:

- з'ясувати суть розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками та організацію процесу постачання;
- визначення виду та форми розрахунків з постачальниками та підрядниками для господарського обороту України;
- дослідити нормативно-правове забезпечення організації обліку та контролю розрахункових операцій з постачальниками і підрядниками;
- здійснити аналіз фінансово-економічної діяльності ПП «Урожай»;
- описати основні принципи організації бухгалтерського обліку та оцінки облікової політики підприємства;
- розглянути поточний стан організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками досліджуваного підприємства;
- визначити шляхи вдосконалення організації обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками в господарстві;
- дослідити стан контролю за розрахунками з постачальниками і підрядниками в господарстві;
- розглянути питання аналітичного забезпечення контролю розрахункових операцій;
- накреслити основні напрями вдосконалення контролю за розрахунковими відносинами з постачальниками і підрядниками в господарстві.

Об'єктом дослідження є процес організації бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками в ПП «Урожай» та шляхи вдосконалення цих процесів.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних положень організації бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками та їх вдосконалення на підприємстві.

При написанні дипломної роботи були використані: нормативно - правові документи, періодичні видання, підручники та посібники, внутрішні документи та Інтернет ресурси; річні звіти господарства за 2019-2021 рр.; первинні і зведені документи; реєстри синтетичного і аналітичного обліку, тощо.

Розділ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ

1.1 Сутність розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві і організація процесу постачання

Діяльність будь-якого підприємства пов'язана з певною кількістю процесів, які мають вплив на процес руху капіталу підприємства. Серед цих процесів чільне місце займає процес постачання як початкова стадія кругообігу. Процес отримання предметів виробництва і засобів виробництва є важливою передумовою основної діяльності підприємств, а також є одним із основних економічних процесів кругообігу капіталу, який здійснюється в нормальному господарському циклі будь-якого підприємства.

Процес постачання передбачає закупівлю підприємством необхідних для його діяльності матеріалів, тому під час здійснення цього процесу підприємство встановлює відносини з постачальниками при отриманні товаро-матеріальних цінностей і оплата за них.

Крім придбання матеріальних цінностей, суб'єктам підприємницької діяльності в процесі господарської діяльності також необхідно закуповувати різні види робіт і послуг, а потім налагоджувати відносини з контрагентами.

Отже, основним контрагентом підприємства є постачальник при закупівлі ТМЦ, а основним контрагентом при отриманні робіт і послуг є підрядник.

Колектив науковців під керівництвом М. Ф. Огійчука надав наступні характеристики зазначеного контрагента:

«Постачальники – це юридичні чи фізичні особи, які виконують постачання товарної вартості (сировина, паливо, запасні частини, МШП), надання послуг (постачання електроенергії, газу, води, тощо), виконання робіт (поточний та капітальний ремонт основних засобів тощо).

Підрядник – це професійне підприємство або фізична особа, яка виконує будівельно-монтажні роботи при будівництві об'єкта на основі договору підряду на капітальне будівництво» [6].

Для якісного розрахунку з постачальниками і підрядниками операції, що супроводжують процес закупівлі, повинні бути відображені в бухгалтерському обліку. Такі операції називаються розрахунковими.

За визначенням А. В. Попова: "Розрахунки - це відносини між підприємствами та організаціями, що виникають у процесі реалізації, розподілу та перерозподілу суспільних благ на основі здійснення статутної діяльності. В основі розрахунку лежить рух товарів, що здійснюється відповідно до укладених договорів". Комерційні контракти за договорами, укладеними безпосередньо підприємствами, а продукція, що продається за цими контрактами, зазвичай оплачується через банки»[51].

У той же час процес організації платіжних відносин є досить складним через складну роботу з визначення вимог до вартості, класифікації вартості та вибору постачальника перед підписанням договору постачання.

Продуманий підхід до цих питань дозволяє оптимізувати розрахунки господарства з постачальниками та підрядниками та уникнути неконтрольованої дебіторської та кредиторської заборгованості, що виникає під час цього.

Вивчення організації процесу постачання та послідовності виникнення розрахункових відносин дає змогу описати цей процес у вигляді схеми. Розроблена нами схема організації процесу постачання та виникнення договірних зобов'язань при розрахунках з постачальниками та підрядниками представлена на рисунку 1.1.

Тому для безперебійної господарської діяльності, підприємства розрахунки з постачальниками та підрядниками проводяться постійно, тому правильна організація бухгалтерського обліку важлива для ефективного використання активів підприємства.

Рис.1.1. Схема організації процесу постачання та виникнення розрахункових відносин з постачальниками і підрядниками

Логічно, що кредиторська заборгованість з постачальниками та підрядниками є більш поширеною, ніж дебіторська. Вона відображається в бухгалтерському обліку як зобов'язання підприємства. Законодавче визначення терміну «зобов'язання» наведено у визначеному П(С)БО 11, де зазначено: «Зобов'язання – це зобов'язання суб'єкта господарювання, у результаті минулих подій майбутні виплати, як очікується, призведуть до зменшення ресурсів фірми, що втілює економічний інтерес» [21, с.63-65].

Лобової Н.В. Звертаємо увагу, що сума кредиторської заборгованості за

напрямок її виникнення повинна бути відображена в пасиві балансу підприємства. Надає спеціальні предмети для свого відображення. Лобової Н.В. Звертаємо увагу, що сума кредиторської заборгованості за напрямком її виникнення повинна бути відображена в пасиві балансу підприємства у спеціальній статті. Дані в цих статтях дозволяють інвесторам оцінити фінансовий стан підприємства та рівень його платоспроможності [29].

Для відображення в бухгалтерському обліку та балансі підприємства кредиторської заборгованості з постачальниками та підрядниками її необхідно поділити на дві групи відповідно до класифікації зобов'язань, передбаченої П(С)БО 11 [21, с.63-65] (Малюнок 1.2).

Рис. 1.2. Класифікація зобов'язань підприємства відповідно до вимог П(С)БО 11 «Зобов'язання»

З рисунка видно, що зобов'язання підприємства становлять постачальники можуть ділитися як на довгострокові, так і на поточні зобов'язання. При цьому слід зазначити, що частина довгострокової заборгованості, яку необхідно погасити протягом наступних дванадцяти місяців, переводиться у склад поточних зобов'язань.

Отже, поточні зобов'язання складаються з двох частин. Це можна представити схематично наступним чином (рис. 1.3).

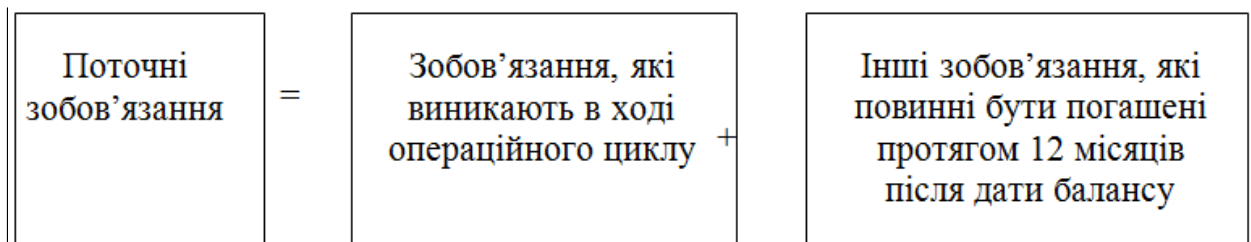

Рис. 1.3. Визначення поточних зобов'язань відповідно до П(С)БО 11

Як зазначалося раніше, методологія формування інформації про класифікацію заборгованості розкривається в П(С)БО 11 «Зобов'язання», де встановлюються правила відображення сум заборгованості у фінансовій звітності. При цьому показник питомої ваги дебіторської заборгованості в оборотних активах показує, наскільки останні сформовані за рахунок боргів підприємства, а показник питомої ваги кредиторської заборгованості в капіталі та зобов'язаннях показує, що підприємство є фінансово зобов'язане перед кредиторами та ступінь залежності.

Тому правильна організація розрахункової справи забезпечує стабільність обороту капіталу підприємства, зміцнює договірну та розрахункову дисципліну, покращує фінансове становище підприємства.

В. Кравець наголосив на важливості боргової ситуації. З цієї точки зору, перш за все, необхідно розділити її на валютну і товарну, посилити аналіз заборгованості, посилити контроль керівництва за дотриманням розрахункової дисципліни. Кредиторська заборгованість поділяється на: грошову кредиторську, тобто кредитори, пов'язані з отриманням коштів,

товарні кредитори, пов'язані з отриманням матеріальних цінностей;

Бартерний кредит, який виникає при транспортуванні товарів за бартерним контрактом[27].

За визначенням З. Омельницької: «Договір купівлі-продажу (контракт) — це комерційний документ, на підставі якого укладається торгова угода. Він містить письмову домовленість між двома сторонами щодо поставки товару — продавцем є зобов'язання передати покупцеві певне майно, а покупець зобов'язаний прийняти майно і сплатити за нього певну грошову суму»[37].

Протягом деякого часу все більше і більше підприємств виявляють інтерес до традиційних форм договірних відносин, які довели свою ефективність. Одним з них є договір поставки. Договір поставки - це договір між підприємствами, за яким постачальник зобов'язується поставити покупцеві товар у строк, невідповідний моменту укладення договору, а покупець зобов'язується прийняти та оплатити товар. На перший погляд доставка дуже схожа на купівлю-продаж. Але насправді різниця між ними є (рис. 1.4). Тому, закупаючи цінності, підприємства часто укладають договори поставки з партнерами. Укладаючи такі договори з постачальниками, необхідно включати такі умови:

- номенклатура (класифікація) товарів, що поставляються. Зазвичай такі дані фіксуються в специфікаціях, що супроводжують договір;
- якість продукції. У зв'язку з цим у договорі доцільно вказати, яким документам має відповідати товар (ДСТУ, сертифікат виробництва, стандартний зразок тощо). У постачальника необхідно вимагати документацію, що підтверджує якість продукції (наприклад, сертифікат відповідності). При цьому необхідно звернути увагу на цілісність товару, що поставляється. Тому в договорі може бути передбачено, що товар поставляється з додатковими продуктами або, навпаки, без окремих компонентів, які не потрібні покупцеві;

Рис. 1.4. Основні риси договору постачання

- обсяги та умови доставки. Слід мати на увазі, що договори можуть укладатися як на разові поставки, так і на поставки протягом певного періоду часу. Для регулярних поставок графік повинен бути зазначений в договорі;

- ціна товару. Зазвичай ціна також вказується в специфікації контракту. Необхідно уникати твердження: «Ціна товару визначається на підставі виставленого постачальником рахунку». На практиці суди часто використовують це як підставу для висновку, що сторони не дійшли згоди щодо цінових умов. Тому договір вважається неукладеним [14]. Зобов'язання поставити товар вважається виконаним, коли товар фізично передано покупцеві та право власності на цей товар переходить до покупця.

Якщо під час укладення договору поставки вказані перелічені умови, можна вважати, що мінімальні вимоги виконано. Також потрібно звернути увагу на заходи відповідальності. Необхідно знати, що сторони мають право визначити в договорі відповідальність, від якої вони можуть відмовитися повністю або частково. Тому найкращим варіантом буде прописати в

договорі конкретний вид порушення та суму штрафу.

При вирішенні спорів за договором поставки слід враховувати, що загальний термін стягнення основної суми боргу становить 3 роки. Зменшити термін (6 місяців) - стягнення пені (штрафів, пені). Термін також використовується в судових процесах щодо дефектів поставленої продукції [69].

Тому для встановлення розрахункових відносин з постачальником має бути серйозна правова база, а від якості підписаного договору залежить якість відносин з постачальниками та підрядниками.

Водночас, хоча процес складання та підписання договорів є важливим, момент їх підписання не відображається в бухгалтерському обліку, оскільки факт підписання не свідчить про поставку товару чи оплату. Тому розрахунки з постачальниками та підрядниками підлягають обліку та контролю лише після того, як хоча б одна зі сторін приступила до виконання зобов'язань за укладеним договором. Виходячи з цього можна визначити основні завдання організації обліку розрахунків постачальників і підрядників (рис.1.5).

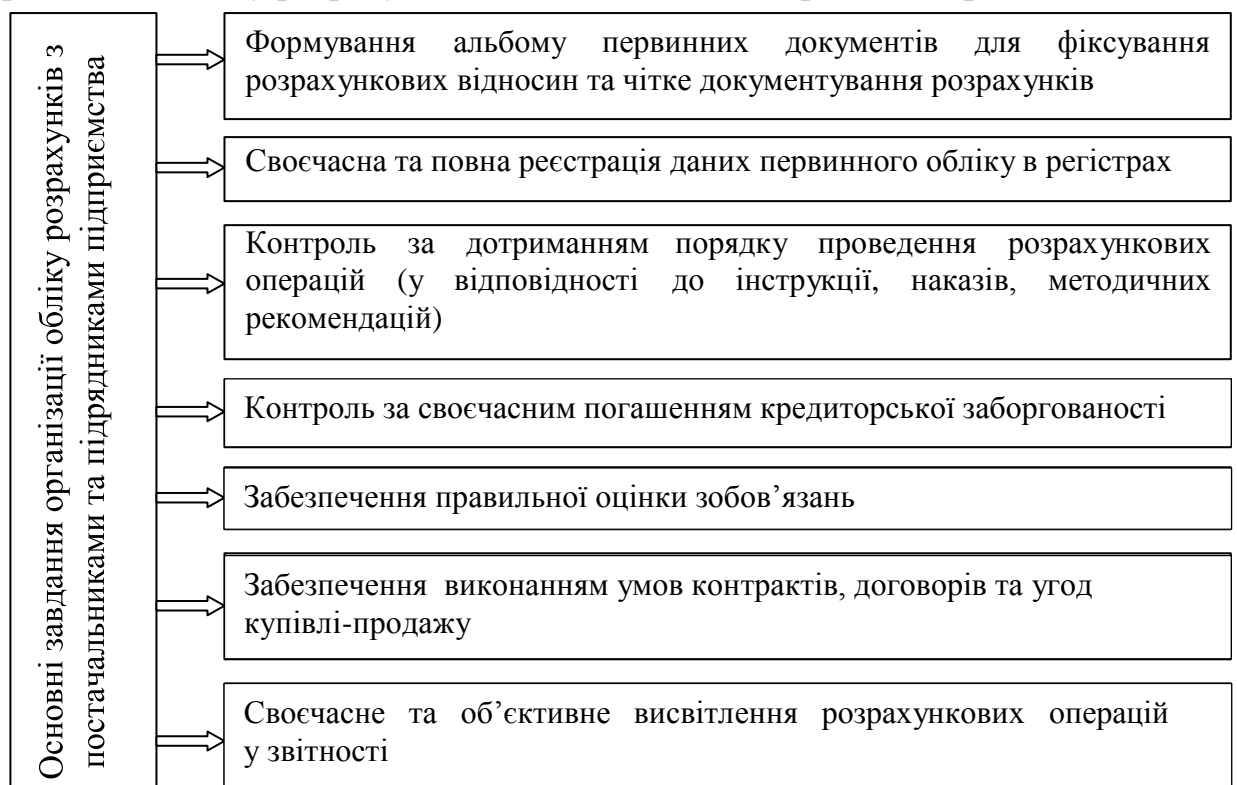

Рис. 1.5. Основні завдання організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками підприємства

Відповідно, варто визначити основні завдання моніторингу розрахунків з постачальниками та підрядниками (рис. 1.6).

Рис. 1.6. Основні завдання контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками на підприємстві

Таким чином, організація, яка налагоджує систему бухгалтерського обліку і своєчасно контролює розрахунковий стан підприємства, забезпечить бухгалтерське виконання всіх перерахованих вище завдань і своєчасне прийняття управлінських рішень. Водночас обґрунтований облік та контроль

якості розрахунків з постачальниками та підрядниками можливий лише за умови дотримання законодавства, що регулює окремі види та форми розрахунків.

Основними завданнями обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками є:

- своєчасне документальне оформлення розрахункових операцій;
- ведення аналітичного й синтетичного обліку цих розрахунків з дотримання принципів бухгалтерського обліку;
- недопущення невиправданої кредиторської заборгованості;
- своєчасне та якісне проведення річної інвентаризації розрахунків з постачальниками;
- узагальнення інформації в облікових регістрах про стан розрахункових операцій та надання внутрішнім і зовнішнім користувачам фінансової звітності;
- контролювання форм розрахунків з постачальником, які визначені договорами;
- моніторинг кредиторської заборгованості;
- зіставлення розрахунків з постачальником та підрядником в кінці звітного періоду;
- дотримання умов поставки, передбачених у договорі або контракті купівлі – продажу, в ньому повинна міститися письмова згода сторін про поставку товарів, а також зобов'язання сплатити за нього грошову суму та ін.

1.2. Нормативно - правове регулювання обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками

Розрахункові відносини з постачальниками та підрядниками мають досить жорсткі законодавчі рамки. Бухгалтерія та контролюючі органи, як внутрішні так і зовнішні, у своїй роботі постійно працюють з різними

нормативно-правовими документами. Сукупність нормативних актів складає нормативну базу. Нормативна база представлена у вигляді відповідних законів, постанов, наказів, інструкцій, положень, методичних матеріалів з обліку і звітності, матеріалів з оподаткування. Вони потрібні, щоб забезпечити законність та достовірне відображення господарських операцій, правильність ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Правові засади регулювання, організації та бухгалтерського обліку в Україні визначаються Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» (від 16 липня 1999 р. зі змінами та доповненнями № 996-ХІУ)[10]. Закон визначає основні принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, мету бухгалтерського обліку, методику організації бухгалтерського обліку, загальні вимоги до фінансової звітності та контроль за дотриманням правил бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Законодавство України регулює порядок безготівкових та готівкових розрахунків між суб'єктами господарювання, юридичними та фізичними особами. Порядок безготівкових розрахунків регламентовано в «Інструкції про безготівкові розрахунки в національній валюті в Україні» № 7/96 [14]. Безготівкові розрахунки між юридичними та фізичними особами здійснюються в національній валюті у вигляді переказів коштів через банки. Кошти для ведення сільськогосподарського підприємства підлягають внесенню в банк, за винятком залишків у касі в межах, встановлених лімітів банком. Підприємство самостійно обирає спосіб розрахунку, зазначений у цьому повідомленні, та вказується при підписанні договору. Статтею 141 Директиви № 7 встановлено порядок врегулювання платіжних вимог у разі неакцептування платника та безспірного стягнення коштів у випадках, передбачених законодавством України. Безспірне стягнення,

ніяких документів на приймання та списання, незалежно від наявності коштів на корпоративному рахунку, банк їх не прийме.

Положення про ведення касових операцій у національній валюті України від 13 січня 2005 року регулює готівкові розрахунки в національній валюті. Конкретним порядком передбачено, що суб'єкти господарювання можуть отримати готівку з власних рахунків в установах банків у межах наявних коштів та на цільове призначення, зазначене в чеку, без пояснення причин та розрахунків.

Крім того, у постанові зазначено, що суб'єкти господарювання, які відкривають поточні рахунки в установах банків, вносять на ці рахунки кошти відповідно до умов договору та сплачують заборгованість у безготівковій та готівковій формах у порядку, встановленому Національним банком України. Один або декілька платіжних документів на суму розрахунків готівкою одного підприємства з іншим підприємством не повинні перевищувати десятків тисяч гривень за один день. Платежі понад встановлену максимальну суму будуть здійснюватися тільки в безготівковому порядку.

Слід зазначити, що перехід національних систем бухгалтерського обліку на міжнародні стандарти призвів до змін методологій та інтерпретацій багатьох категорій бухгалтерського обліку. Усі ці варіації зазначені в національному стандарті (П(С)БО).

Що стосується сфери бухгалтерського дослідження, то це «Зобов'язання» П(с)БО 11 [24]. Положення 11 «Зобов'язання» є доречним в організації обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками, згідно з яким погашення зобов'язання визнається, коли вартість зобов'язання може бути достовірно встановлена, а майбутні економічні вигоди, ймовірно, зменшаться. На дату балансу, якщо раніше підтверджене зобов'язання не може бути погашене, його сума включається до складу поточних доходів.

Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від умов і типу зобов'язання. Таким чином, формується резерв сумнівних боргів (рахунок 38), в якому віднімається сума простроченої дебіторської заборгованості, щоб у балансі відобразилася фактична сума активів підприємства. Слід зауважити, що це встановлено у попередньому обліковому плані та методиці обліку не зазначено.

Слід зазначити, що при проведенні розрахунків з постачальниками і підрядниками, покупцями та замовниками відповідно до Податкового кодексу[13] у суб'єктів розрахункових операцій виникають податкові зобов'язання та податковий кредит з ПДВ. Йдеться про податковий облік, згідно з «Інструкцією щодо застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» від 21.12.99 р. положень стандартів бухгалтерського обліку [23] № 893/4186 [15] Рахунки нижче ведуться на субрахунках 643 і 644. Відповідно до інструкції облік розрахункових операцій з постачальниками і підрядниками ведеться на зведеному пасивному рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками».

Всі господарські операції, як відомо, повинні бути оформлені в бухгалтерських документах. Якщо найпоширенішою формою обліку є журнально-ордерна, то реєстром для комплексного та аналітичного обліку є журнали-ордери та відомості до них. Усі журнали-ордери та відомості, рекомендовані для сільськогосподарських організацій, перелічені та описані в Інструкції з журнально-ордерної форми в сільськогосподарських підприємствах, яка затверджена наказом Міністерства аграрної політики України № 49 від 7.03.2001 р. [16]. До 2009 року сільськогосподарські організації повинні були керуватися

цією директивою, а з 2010 року сільськогосподарські підприємства, які ведуть облік на основі послідовності бухгалтерських проводок, повинні керуватися Методичними рекомендаціями щодо застосування регістрів журнально – ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств, затверджених Наказом Міністерства аграрної політики України 4 червня 2009 року № 390 [20].

Ці методичні рекомендації спрямовані на об'єднання сільськогосподарських підприємств у регістри бухгалтерського обліку (крім регістрів позабалансового обліку) шляхом подвійного запису інформації про активи, капітал, наявність та зміни зобов'язань, фактів фінансово-господарської діяльності незалежно від форми власності, організаційно-правової форми та виду діяльності необхідне накопичення аналітичних даних про склад і рух активів, капіталу та зобов'язань, доходи, витрати та фінансові результати.

Аналіз нормативно-правових актів щодо організації розрахунків з постачальниками і підрядниками та порядку їх відображення в обліку, дозволяє зробити висновок, що на сьогодні нормативно-законодавча база досить повно регулює вказані питання і в основному відповідає потребам підприємства.

При написанні даної роботи були використані інші джерела, зазначені в бібліографічному описі.

1.3 Методика дослідження у сфері обліку і контролю

Наукове дослідження – це складний і багатогранний процес, що поєднує в собі організаційні, технічні, економічні, правові та психологічні аспекти. Весь процес дослідження включає наступні етапи:

- ✓ визначення мети, об'єкта і теми дослідження;
- ✓ інформаційне забезпечення; методи та програмне забезпечення;
- ✓ аналіз даних;

✓ формулювання висновків і рекомендацій.

Дослідження обґрунтовується низкою методів, методологій і прийомів вирішення наукових проблем. Розрізняють методикау і методичне забезпечення в плані методичного забезпечення.

Метод - спосіб дослідження, засіб досягнення мети; метод - правила використання конкретного методу. При проведенні того чи іншого наукового дослідження використовуйте ті методи, які дозволяють глибоко і всебічно описати досліджуване явище. Розрізняють загальнонаукові методи, які використовуються в дослідницькому процесі різних наук, і спеціальні методи - при вирішенні завдань прикладної науки. До загальнонаукових методів відносять: індукцію і дедукцію, аналіз і синтез, аргументацію, абстрагування, формалізацію, моделювання, системний підхід, аналогія, інтерпретація.

Методи дослідження формуються на основі певної методології, яка включає світоглядні методи, дослідження предмета, структури і положення цієї науки в загальній системі знань, практичні методи.

У даній дипломній роботі діалектичним методом досліджено сучасний обліково-аудиторський стан розрахункового бізнесу. При цьому використовуються індуктивний і дедуктивний прийоми, системний аналіз економічних явищ і узагальнення їх результатів, логічні та історичні методи дослідження обліку виробництва, методи калькулювання собівартості продукції. У процесі дослідження також використовуються основні прийоми методу абстрактної логіки, монографічного методу, балансового методу та методу економічної статистики.

Важливим етапом аналізу є узагальнення результатів його аналізу з метою використання економічної інформації для управління підприємством. Узагальнення дає змогу синтезувати дані, зрозуміти складність економічних факторів у бізнесі та визначити серед них найважливіші. Водночас він вирішує основні проблеми всебічної та об'єктивної оцінки економічних результатів, визначення обґрунтованої комбінації факторів впливу.

Комплексне застосування статистичних методів, таких як групування, порівняння, динамічні ряди, таблиці та графіки, абстрактно-логічний, дозволяє отримати надійні поради та рекомендації на основі результатів досліджень.

При вивченні сучасного стану бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах порівняльний метод набув найбільшого поширення. Використовується при порівнянні даних за звітний рік з попередніми роками. Для визначення фактичного стану бухгалтерського обліку досліджуваних підприємств використовується метод спостереження.

У процесі пізнання предмет і метод безперервно взаємодіють: предмет передбачає певні методи дослідження, а метод формує предмет.

Предметом бухгалтерського обліку є різні сторони багатогранного процесу розширеного відтворення: господарські факти, явища та процеси (операції), що визначають рух засобів господарювання та джерела їх утворення. Дисципліна бухгалтерського обліку охоплює весь процес відтворення — виробництво, розподіл, обіг і споживання.

Методи обліку мають свої особливості. Основними елементами методу бухгалтерського обліку є:

- узагальнюючий облік, що ведеться в системі бухгалтерського обліку;
- записи в бухгалтерському обліку здійснюються на підставі основних документів або зведених реєстрів;
- бухгалтерський облік ведеться за принципом подвійного обліку;
- дані облікового запису узагальнюються в балансі, де сума активів і зобов'язань підприємства має бути рівною.

Їхнє відповідне фактичне використання регулюється відповідними положеннями, інструкціями, встановленими та затвердженими національними органами.

Документ — це відображення господарської операції на певному носії інформації — паперовому бланку чи технічному носії (стрічка, диск, перфострічка, дискета), письмова заява про вчинення господарської операції, що надає юридичної сили до даних бухгалтерського обліку.

Інвентаризація - це спосіб перевірки наявності товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів шляхом підрахунку, зважування, обміну, оцінки всіх залишків господарських засобів і порівняння їх з даними бухгалтерського обліку. Інвентаризація — спосіб обліку майна та коштів підприємства, який забезпечує відповідність облікових показників їх фактичної наявності.

Рахунки бухгалтерського обліку призначені для обліку наявності та руху господарських засобів, коштів та джерел їх походження. Подвійний запис ведеться за однаковим принципом відображення господарських операцій по суб'єкту, щоб дебетовий і кредитовий обороти відповідного суб'єкта були рівними.

Подвійний запис відповідає економічній природі відображення операцій. Кожна економічна операція викликає зміну двох економічних активів, грошових коштів або двох джерел, зміну засобів чи джерел формування, з однаковою величиною зміни у відповідному типі джерела.

Оцінка — це представлення об'єкта бухгалтерського обліку, виміряного в одній валюті, з метою узагальнення для бізнесу в цілому. Для цілей бухгалтерського обліку та звітності майно та господарські операції виражені в національній валюті України за методом суми витрат. Бухгалтерські записи на валютних рахунках підприємств, а також операції в іноземній валюті здійснюються в національній валюті України (у гривнях) на суму, що визначається Національним банком України на момент здійснення операції. При цьому зазначені записи здійснюються у валюті розрахунків і платежу (окремо за кожною іноземною валютою).

Баланс — це фінансовий звіт, який відображає активи, зобов'язання та власний капітал підприємства на певну дату.

Бухгалтерська та фінансова звітність — система показників, що відображає взаємозв'язок і взаємообумовленість господарсько-фінансової діяльності підприємств, організацій, установ за певний період і є завершальним етапом облікової роботи.

При дослідженні бухгалтерського обліку розрахункових операцій, законодавчих та нормативних актів в Україні використано методичні матеріали щодо методів обліку розрахунків, національних стандартів бухгалтерського обліку, традиційних методів і прийомів бухгалтерського обліку.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА ГОСПОДАРСЬКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПП «УРОЖАЙ», ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ РОЗРАХУНКІВ З КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

2.1. Аналіз економічної діяльності підприємства та оцінка стану розрахунків з постачальниками та підрядниками

Приватне підприємство «Урожай» розташоване в с.Красносільці Золочівського району Львівської області. Від центру Золочівського району — 25 км, від центру Львівського — 95 км. Сполучення з райцентром асфальтне. Усі дороги на підприємстві з твердим покриттям.

Підприємство було зареєстровано 21 грудня 2001 року. Керівник підприємства Фельп Василь Васильович. Розмір статутного капіталу 2 009 375,00 грн.

В організаційну структуру господарства входять: 2 рільничі бригади, 1 свиноферма, 1 пасіка, 1 тракторна бригада, склад, 1 ремонтна майстерня. Компактне розташування виробничого комплексу економічне і зручне. Основним напрямком діяльності даного підприємства є організація сільськогосподарського виробництва та його реалізація, надання послуг працівникам та місцевому населенню.

Серед матеріальних умов, необхідних для життя і виробництва, важливу роль відіграють земля та її ґрунт, водні ресурси та ліси. Основною метою діяльності ПП «Урожай» є виробництво, вирощування, заготівля, переробка та реалізація сільськогосподарської продукції, особливо зерна, соняшнику та ріпаку, свиней та меду.

Земля є основним матеріалом для сільськогосподарського виробництва. Порівняно із загальною площею землі ПП «Урожай», підприємство орендує тут землю, і підписало 245 договорів оренди з пайовиками. За останні три

роки склад і структура угідь не змінилися. Загальна площа сільськогосподарських угідь становить 773 га, переважно орні землі.

Вартість і структуру товарної продукції ПП „Урожай” показано в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Вартість і структура товарної продукції ПП „Урожай” за 2019-2021рр.

Продукція	Вартість товарної продукції, тис. грн.			Структура товарної продукції, %			В середньому за три роки	
	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.		
Зернові і зернобобові	11385,2	10583,0	24037,9	31,9	32,4	37,2	15335,4	33,6
Пшениця озима	8725,0	5259,6	7174,3	24,4	16,1	11,1	7053,0	17,3
Ячмінь ярий	2063,2	1793,1	1302,3	5,8	5,5	2,0	1719,5	4,4
Гречка	597,0	120,1	-	1,7	0,4	-	-	-
Просо	742,4	966,6	846,1	2,1	3,0	1,3	851,7	2,1
Боби сої	409,1	52,5	2738,6	1,1	0,2	4,2	1066,7	4,4
Ріпак озимий	6065,4	4157,8	6538,1	17,0	12,7	10,1	5587,1	13,3
Насіння соняшнику	3010,6	6940,3	7144,1	8,4	21,3	11,1	5698,3	13,2
Кукурудза на зерно	2263,3	2443,6	14715,2	6,3	7,5	22,8	6474,0	12,1
Разом по рослинництву	35261,2	32316,6	64496,6	98,7	99,0	99,8	44024,8	99,1
Свиней	412,3	306,9	111,6	1,2	0,9	0,2	2,8	0,8
Мед	56,0	35,0	19,0	0,2	0,1	0,0	0,4	0,1
Разом по тваринництву	468,3	341,9	130,6	1,4	1,0	0,2	3,1	0,9
Всього по підприємству	35729,5	32658,5	64627,2	100,0	100,0	100,0	445,6	100,0

З таблиці видно, що в структурі товарної продукції досліджуваних підприємств протягом останніх років найбільшу питому вагу займала продукція рослинництва – 99,1 %. Стосовно виробництва продукції тваринництва, то тут слід зазначити, що ця галузь на підприємстві розвинена не дуже широко, займаючи лише 0,9% у структурі товарної продукції.

Серед продукції сільського господарства найбільшу питому вагу займають зернові та бобові – в середньому за останні три роки 33,6%, на другому – озима пшениця зі структурою 17,3%, на третьому, як видно з таблиці, – ріпак, середній показник якого за три роки – 13,3%.

З точки зору продукції тваринництва основну частку підприємства займає в основному жива вага свиней, що становить в середньому 0,8% за три роки, а виробництво меду становить 0,1%.

Тоді, з точки зору виробничого напрямку підприємства, можна сказати, що виробничий напрямок ПП «Урожай» переважно зерновий, а частка свинарства в продукції тваринництва відносно невелика.

Господарська діяльність ПП «Урожай» досить складна і потребує аналізу за багатьма показниками та факторами. При оцінці роботи підприємств використовуються такі основні показники, як валова продукція на 100 га сільськогосподарських угідь, загальний грошовий дохід господарства і промисловості, рівень рентабельності.

Розглянемо динаміку показників фінансово-економічної діяльності досліджуваного господарства в таблиці 2.2.

Аналіз даних у таблиці 2.2 показує, що всі показники, наведені в цій таблиці, показують, що вони мають позитивні значення та збільшилися у 2021 році порівняно з 2019 роком, таким чином, загальний обсяг сільськогосподарського виробництва у 2021 році збільшився на 2024,6 тис.грн. у порівнянні з 2019, збільшився і загальний вихід продукції на 100 га сільськогосподарських угідь 334,000 грн. Це свідчить про підвищення ефективності землекористування в економіці. Що стосується собівартості реалізованої продукції, то вона за останні три роки також зросла на 19,287 млн грн, а чистий дохід, валовий прибуток і чистий прибуток зросли відповідно на 34,63 млн грн, 15,343 млн грн і 14,333 млн грн. згідно з 2019 роком.

При цьому середньооблікова чисельність працівників за цей же період

зменшилась на 1 працівника.

Таблиця 2.2

**Динаміка показників економічної діяльності у ПП «Урожай»
Золочівського району Львівської області, 2019-2021 р.р.**

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення 2021 р. до 2019 р., (+/-)
Виробництво валової продукції сільського господарства, тис. грн.	18727	29888	38973	20246
Виробництво валової продукції в розрахунку на 100 га с.-г. угідь тис. грн.	172	328	506	334
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт і послуг) тис.грн.	21283	22040	40570	19287
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, робіт, послуг, тис.грн.	24923	27338	59553	34630
Валовий прибуток (збиток), тис.грн.	3640	5298	18983	15343
Інші операційні доходи	1534	3512	2868	1334
Операційні витрати	1754	2237	1927	173
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	2360	2410	16693	14333
Середньооблікова чисельність працівників, осіб:	20	19	19	-1
Вироблено валової продукції на 1-го працівника, тис. грн.	936,4	1573,0	2051,2	1114,8
Припадає с.-г. угідь на 1-го працівника, га	38,7	40,7	40,7	2
Рівень рентабельності (збитковості) основної діяльності, %	11,1	10,9	41,1	в 3,7 рази

Завдяки своїй діяльності підприємство досягло рентабельності, рівень рентабельності в 2021 році склав 41,1%, що в 3,7 рази вище, ніж у 2019 році.

Отже, аналіз показників господарської діяльності в господарстві свідчить про добрий стан господарської діяльності, тобто рентабельність.

Для забезпечення ефективної діяльності підприємства в сучасних умовах необхідно вміти реально оцінювати фінансове становище самого підприємства та існуючих чи потенційних конкурентів. Проаналізуємо джерело виникнення дебіторської заборгованості, яка є другою частиною

активу балансу підприємства, а третя і четверта частини пасиву підприємства є джерелами кредиторської заборгованості.

Дебітори – це юридичні та фізичні особи, які винні компанії певну суму готівки, їх еквівалентів або інших активів у результаті минулих подій. Дебіторська заборгованість — це сума заборгованості боржника підприємству на дату складання фінансової звітності.

Кредиторська заборгованість є важливою частиною поточних і довгострокових зобов'язань бюджетної установи і зазвичай виникає внаслідок невиконання установою своїх зобов'язань.

Фінансовий стан бізнесу залежить від розміру, змін і форми, тому виникає дебіторська та кредиторська заборгованість. Існує різниця між звичайним боргом і необґрунтованим боргом.

Проаналізуємо розміри і структуру дебіторської та кредиторської заборгованості за 2021 рік у ПП «Урожай» та подивимося зміни які відбулися (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3

**Розміри та структура дебіторської і кредиторської заборгованості
ПП «Урожай» за 2021 рік**

Заборгованість	На початок року		На кінець Року		Зміни (+,-), тис.грн.
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	
Дебіторська заборгованість:					
- за товари, роботи, послуги	3624	79,1	6075	23,0	2451
- за розрахунками з бюджетом	187	4,1	-	-	-187
Інша дебіторська заборгованість	772	16,8	20306	77,0	19534
Разом	4583	100,0	26381	100,0	21798
Кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги	1256	46,5	5643	54,8	4387
Поточні зобов'язання за розрахунками:					
- з бюджетом	185	6,9	250	2,4	65
- з оплати праці	50	1,9	86	0,8	36
Інші поточні зобов'язання	1208	44,8	4327	42,0	3119
Разом	2699	100,0	10306	100,0	7607

З таблиці видно, що дебіторська заборгованість на кінець року порівняно з початком року зросла на 21,798 млн. грн. Найбільшу питому вагу в структурі дебіторської заборгованості займає дебіторська заборгованість за товари, техніку та послуги, яка на кінець 2021 року становила 2,451 млн грн, або 23,0%. Щодо дебіторської заборгованості бюджету, то можна сказати, що на початок року вона досягла 187 тис. грн. Складаючи 4,1% у структурі дебіторської заборгованості, на кінець звітного року була погашена. Істотно зросла інша дебіторська заборгованість, яка на кінець року досягла 20306 тис. грн. або на 77,0%, його вартість зросла порівняно з початком року на 19534 тис. грн.

Аналізуючи дані щодо кредиторської заборгованості господарств, можна відмітити, що також відбулося загальне зростання всіх показників на кінець року, яке досягло 10306 тис. грн. Це на 7607 тис. грн. більше, ніж на початок року.

Якщо аналізувати за показниками кредиторської заборгованості, то кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги зросла на 4387 тис. грн., поточні зобов'язання, розраховані за кошторисом, зросли на 65 тис. грн., заробітна плата зросла на 36 тис. грн. Також зросли інші поточні зобов'язання на 3119 тис. грн.

На кінець звітного року дебіторська заборгованість перевищувала кредиторську на 14191 тис. грн. З одного боку, добре, що дебіторська заборгованість досліджуваного підприємства менша за кредиторську, але в дебіторській заборгованості все ще є відносно великі зобов'язання, що негативно позначається на господарській діяльності підприємств.

Структуру дебіторської і кредиторської заборгованостей розглянемо на рис.2.1.

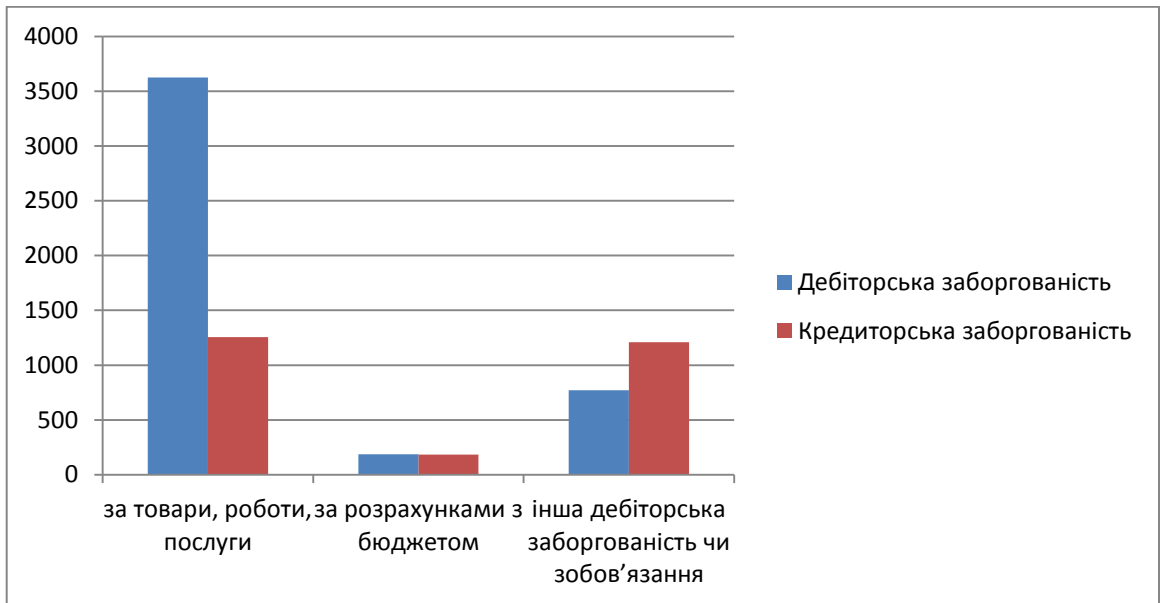

Рис. 2.1 Структура дебіторської і кредиторської заборгованостей в ПП «Урожай» на початок звітної року

Як видно з графіка, на початок звітної періоду дебіторська заборгованість перевищувала кредиторську. Оскільки предметом даної роботи є зобов'язання підприємств, особливо розрахунок постачальників і підрядників, розглянемо структуру кредиторської заборгованості досліджуваних підприємств на рисунку 2.2.

Рис.2.2 Структура кредиторської заборгованості в ПП «Урожай» на кінець звітної року

У бухгалтерії ПП «Урожай» працюють 3 особи: головний бухгалтер, бухгалтер, касир. У досліджуваному підприємстві існує централізована форма організації бухгалтерського обліку, суть якої полягає в тому, що вся обробка вихідних документів централізована в центральній бухгалтерії підприємства. Бухгалтерський облік організований на основі заповнених вручну аркушів-ордерів журналу обліку.

Основні функції та обов'язки контролюючої організації ПП «Урожай» покладаються на керівника, який є організатором та координатором контролю, як функції управління, так і невід'ємної частини господарської роботи.

2.2 Первинний облік розрахунків з постачальниками і підрядниками

Більшість товарно-матеріальних цінностей підприємства надходить від постачальників, а також і від підрядників – роботи та послуги.

Розрахунки з постачальниками та підрядниками здійснюються згідно з укладеними договорами. У договорі прописуються умови поставки: матеріальні активи (проекти, послуги), назва, кількість, сума, умови відвантаження тощо. Етапи та послідовність розрахунків з постачальниками та підрядниками наведено на схемі (рисунок 2.3).

При отриманні вартості ТМЦ зі складу постачальника представник суб'єкта господарювання повинен пред'явити довіреність та документ, що посвідчує його особу. Довіреність видається наказом керівника. Бухгалтерія складає та видає довіреність.

Довіреність містить: найменування та адресу підприємства-одержувача; ідентифікаційний номер; номер поточного банківського рахунку, найменування та код; дату видачі та термін дії довіреності; на кого видана довіреність: посада,

Рис. 2.3 Загальна схема організації обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками

Прізвище, ім'я, по батькові; документи, що посвідчують особу працівника; найменування організації-постачальника, від якої має бути отримана цінність; номер і дата отримання цінності: замовлення, рахунок-фактура, заявка тощо; перелік значення, які необхідно отримати, їх назва, одиниця вимірювання, кількість.

Довіреність відноситься до форми суворої звітності. Після належного оформлення довіреність засвідчується підписами керівника та бухгалтера та скріплюється печаткою підприємства. Уповноважена особа ставить свій підпис як зразок. Термін дії довіреності – десять днів.

Видані, але не використані довіреності не знищуються, а підлягають поверненню до бухгалтерії. Невикористані бланки довіреностей бухгалтерія зберігає в окремій папці протягом встановленого терміну.

При відпуску вартості ТМЦ зі складу постачальник виписує накладну із зазначенням номера та дати видачі листа-довіреності, а платник ПДВ також виписує податкову накладну. Після оприлюднення інформації довіреність та рахунок-фактура передаються в бухгалтерію постачальника.

Матеріал, відвантажений уповноваженими особами на склад господарства, реєструється матеріально відповідальною особою за накладною (внутрішньою) призначення. Слід зазначити, що матеріальні цінності, які надійшли від постачальників у ПП «Урожай», також оформляються за товарно-транспортними накладними, рахунками-фактурами, різноманітними накладними тощо.

Основним документом розрахункових відносин з постачальником є рахунок-фактура, який є підставою для виписування банківських платіжних документів, пов'язаних з розрахунком з кредитором: платіжних доручень, накладних до пред'явлення, акредитивів, розрахункових чеків, векселів тощо. Рахунки-фактури виставляються постачальниками на вартість відвантажених ТМЦ. У документі заповнювалися такі реквізити: постачальник, його адреса, номер розрахункового рахунку та місцезнаходження, куди і куди відвантажено товар, а також дата і спосіб відвантаження. У цьому документі також вказується найменування вартості відправлення за її видом, одиницею виміру, кількістю, ціною та вартістю. Сума ПДВ виражається окремою сумою. У досліджуваному господарстві рахунки-фактури постачальника ретельно перевіряються з точки зору правильності заповнення всіх реквізитів, застосування цін, нарахувань і відповідності договору поставки вартості ТМЦ.

Розрахунок між підрядною організацією та ПП «Урожай» здійснюється на підставі акту виконання робіт. У цьому документі вказується найменування підрядної організації, місцезнаходження, вид виконуваних робіт, обсяг і вартість. Слід зазначити, що в останні роки підприємство рідко користуються послугами сторонніх підрядних організацій.

Розрахунок агроформувань з ремонтно-технічними підприємствами має ряд особливостей. Прийняття капітального ремонту машини оформляється за допомогою відповідної форми прийому-передачі. Акт прийому-передачі складається в двох примірниках, один видається замовнику як документ, що підтверджує прийняття відремонтованого обладнання, а другий залишається на підприємстві.

Доставка відремонтованого обладнання замовнику супроводжуватиметься накладною на видачу відремонтованого обладнання замовнику. Основою для розрахунку орієнтовних витрат на ремонт є журнал дефектів машин із переліком деталей, вузлів і агрегатів, які були викинуті через непридатність до експлуатації, і деталей, вузлів і агрегатів, які вимагали заміни на нові або відремонтовані деталі, а також фактична кількість деталей, комплектуючих тощо.

Підставою для сплати інженерної плати за агрохімічні послуги є акт приймання-здачі вартості цих робіт з хімізації.

При виконанні робіт (будівництві, ремонті тощо) виконання договору має також чітко відображати зобов'язання клієнта щодо приймання виконаних робіт, черговості та умов оплати, а прийняті роботи (послуги) мають бути оформлені актом відповідної форми, який підписується представниками замовника та виконавця або підписується представником, засвідченим комісією та скріпленим печатками замовника та виконавця.

Підприємство надає постачальнику або підряднику рахунок-фактура документ для оплати суми кредиторської заборгованості за вартість отриманих товарів і матеріалів, виконаних робіт або наданих послуг. У таблиці наведені основні вихідні документи, за якими обліковуються розрахунки з постачальниками та підрядниками (табл.2.4).

Таблиця 2.4

Первинні документи за розрахунками з постачальниками і підрядниками

Розрахунки з вітчизняними постачальниками і підрядниками	Розрахунки з іноземними постачальниками і підрядниками
<i>Виникнення заборгованості</i>	<i>Виникнення заборгованості</i>
Накладні Рахунки-фактури Рахунки Акти прийнятих робіт, послуг Податкові накладні Товарно-транспортні накладні Товарні накладні	Комерційні документи (рахунки-фактури) Транспортні накладні (залізнична накладна, авто накладна, авіа накладна, коносамент, пакувальні листи) Платіжні документи на перерахування сум митних платежів тощо
<i>Погашення заборгованості</i>	<i>Погашення заборгованості</i>
Виписки банку ПКО Векселі видані	Виписки банку Векселі видані

Процес оплати квитанцій, накладних і рахунків-фактур, виставлених постачальниками і покупцями, здійснюється за допомогою платіжних доручень, акредитивів, вимог-доручень грошових чеків, касових ордерів при проведенні розрахунково-касових операцій. При безготівкових взаєморозрахунках з постачальниками, підрядниками, виставленні векселів і взаєморозрахунках заборгованості, тобто при безготівкових розрахунках здійснення товарообмінних операцій

передбачає обмін одного товару (роботи, послуги) на інший рівноцінний вартість послуг.

2.3 Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з постачальниками та підрядниками

Облік розрахунків з постачальниками і підрядниками ведеться на зведеному рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій.

По дебету рахунку 63 відображаються суми сплачені постачальникам, а по кредиту - вартість товарно-матеріальних цінностей, що фактично надійшли, прийнятих робіт, спожитих послуг у кореспонденції з дебетом рахунків обліку цих цінностей або відповідних затрат.

Таблиця 2.5

Схема рахунку 63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками”

ДЕБЕТ	КРЕДИТ
<i>Сальдо на початок місяця – дебіторська заборгованість постачальників</i>	<i>Сальдо на початок місяця – кредиторська заборгованість перед постачальниками</i>
Погашення чи списання заборгованості перед постачальниками (підрядниками), також попередня оплата постачальникам грошових коштів під майбутні поставки	Заборгованість за одержані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги, суми податкового кредиту з ПДВ
Сальдо на кінець місяця	Сальдо на кінець місяця

Це балансовий рахунок, призначений для обліку поточних зобов'язань. Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» має такі субрахунки:

- 631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками";
- 632 "Розрахунки з іноземними постачальниками";
- 633 "Розрахунки з учасниками ПФГ".

На субрахунку 631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками" ведеться облік розрахунків з вітчизняними постачальниками та підрядниками.

На субрахунку 632 "Розрахунки з іноземними постачальниками" - розрахунки з іноземними постачальниками за вартістю отриманих ТМЦ, виконаних робіт, наданих послуг.

На субрахунку 633 «Розрахунки з учасниками ПФГ – з промислово-фінансовими групами.

Типовий сценарій спілкування для рахунку 63 наведено в таблиці (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Схема типових кореспонденцій по рахунку 63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками”

п/п	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Використання грошових коштів з рахунків підприємства в банку на оплату постачальниками та підрядникам за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи і надані послуги	63	31
2.	Відображено списання втрат з браку за рахунок зменшення заборгованості перед постачальниками і підрядниками	63	24
3.	Проведено розрахунок з постачальниками і підрядниками довго - чи короткотерміновим векселем	63	51, 62
4.	Відображено взаємне погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками та	63	36

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4
	дебіторської заборгованості перед покупцями (взаємозалік)		
5.	Раніше перерахований аванс переводиться (повністю або частково) в рахунок розрахунків з постачальниками і підрядчиками	63	371
6.	Відображається збільшення пайового капіталу шляхом погашення членом підприємства, який одночасно є постачальником чи підрядчиком цього підприємства	63	41
7.	Відображається погашення заборгованості засновників підприємства з внесків до статутного капіталу підприємства шляхом погашення (зменшення) заборгованості підприємства	63	46
8.	Відображається здійснення цільового фінансування та цільових надходжень з бюджету у вигляді оплати постачальникам за поставлені товари	63	48
9.	Отримання довгострокового кредиту у формі оплати рахунків постачальників чи підрядчиків	63	50
10.	Відображається погашення кредиторської заборгованості постачальниками та підрядчиками за поставлені товари чи виконані роботи, послуги шляхом передачі їм довгострокових облігацій	63	52
11.	Оплата, погашення кредиторської заборгованості за поставлені товари, надані послуги в рахунок інших довгострокових зобов'язань	63	55
12.	Отримання короткострокової позики у формі оплати рахунків постачальників і підрядчиків	63	60
13.	Зменшення заборгованості підприємства перед постачальниками та підрядчиками з одночасним збільшенням заборгованості перед бюджетом з податків і платежів (зменшення податкового кредиту з ПДВ)	63	64
14.	Відображено зменшення (погашення) заборгованості постачальниками чи підрядчиками шляхом реалізації їм готової продукції, товарів, послуг	63	70
15.	Відображається зменшення (погашення) заборгованості перед постачальниками і отримання іншого операційного доходу в результаті:		

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4
	а) зміни курсу гривні до іноземної валюти та виникнення з цієї причини курсової різниці	632	714
	б) одержані штрафи, пені, неустойки за порушення з боку постачальників чи підрядчиків господарських договорів	63	715
16.	Відображено зменшення заборгованості постачальникам в рахунок іншого фінансового доходу	63	73
17.	Відображається зменшення заборгованості перед постачальниками чи підрядчиками в результаті:	63	741
	а) реалізації їм фінансових інвестицій		
	б) реалізації їм необоротних активів	63	742
	в) реалізації їм майнових комплексів	63	743
	г) зміни курсу гривні до іноземної валюти та виникнення з цієї причини курсової різниці	63	744
18.	Одержано від постачальників виробничі запаси (без ПДВ)	20	63
19.	Відображено заборгованість за одержані від підрядчиків роботи, послуги при здійсненні капітальних вкладень	15	63
20.	Відображено отримання тварин від постачальників (без ПДВ)	21	63
21.	Відображено одержання МШП від постачальників (без ПДВ)	22	63
22.	Відображено одержання послуг від підрядчиків безпосередньо для виробництва (без ПДВ)	23	63
23.	Отримані від постачальників чи підрядчиків роботи та послуги, пов'язані з витратами на усунення браку або на гарантійний ремонт	24	63
24.	Відображено надходження товарів від постачальників	28	63
25.	Надходження до каси готівки від постачальників у вигляді повернення за недопоставлені товарно-матеріальні цінності	30	63
26.	Надходження на поточні рахунки грошових коштів від постачальників чи підрядчиків у вигляді повернення за недопоставлені цінності чи невиконані роботи (послуги)	31	63
27.	Роботи і послуги, виконані підрядчиком в поточному періоді, відносяться до витрат майбутніх періодів	39	63

Продовження табл. 2.6

1	2	3	4
28.	Відображається сплата податків за отримані від постачальників цінності (ПДВ)	64	63
29.	Відображено зменшення кредиторської заборгованості з інших операцій	68	63
30.	Відображено вартість виконаних підрядчиком робіт і послуг, пов'язаних з організацією виробництва та управління бригадами, фермами тощо	91	63
31.	Відображається вартість виконаних підрядчиками для підприємства робіт, пов'язаних з адміністративними витратами	92	63
32.	Відображено вартість послуг підрядних організацій, пов'язаних із збутом продукції	93	63

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств від 4 червня 2009 року № 390 для обліку розрахунків, відображених на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» призначений Журнал-ордер № 3 В с.-г. та Реєстр операцій за розрахунками з постачальниками (підрядниками) № 3.3 с.-г.

Незалежно від суми накладної та рахунку-фактури розрахунки проводяться в журналі-ордері.

Вартість матеріалу оплачена, але до кінця місяця не надійшла на склад, а сільгосппідприємство отримує прибуток від отримання матеріалу, зараховуючи його вартість за рахунком 63, що відповідає дебету рахунка, який обліковує для цих значень.

Якщо під час приймання виявлено нестачу вартості ТМЦ, що надійшли, окремо відображається сума виявленої нестачі. У такому ж порядку записують суму претензій до якості, комплектності, невідповідності цін тощо, виявлених під час приймання або перевірки товарно-транспортних накладних і розрахункових документів.

Якщо частина оплаченого товару знаходиться в дорозі або не була вивезена зі складу постачальника до кінця звітнього місяця, суму, що

відноситься до цієї частини оплаченого товару, записують у розділі «Відмітка про оплату», але не відображають за кредитом рахунку 63 ця сума обліковується як дебіторська заборгованість.

Вартість у дорозі або не вивезена зі складу постачальника на кінець місяця переноситься на наступний місяць у графі «Залишок на початок місяця» за сумою виписки, а постачальник, товари від якого не надійшли, відображається у графі «В «Найменування постачальника (підрядника)» назва.

У міру фактичного надходження матеріальної цінності в журналі-ордері № 3 В с.-г. в графі «В» записують номер складу або прибуткового документа і роблять відповідне проведення (з дебету рахунків матеріальних цінностей та кредит рахунку 63).

Якщо кількість розрахункових операцій відносно велика, дані спочатку накопичуватимуться в «Реєстрі розрахункових операцій з постачальниками (підрядниками)». ф. № 3.3 с.-г., який має бути відкритим для кожного постачальника або підрядника.

Кредит рахунку 63 за вартістю ТМЦ, робіт і послуг ведеться за розрахунковими документами, а за невідфактурованими поставками - за товарно-супровідними документами та приймально-здавальними накладними. Надходження матеріальних цінностей повинно бути підтверджено відповідним прибутковим документом за підписом відповідального за матеріальні цінності або їх відміткою (написом чи печаткою) на документі постачальника.

Щомісяця оборот реєстру передається до журналу-ордера №3 с.-г. Запис у журнал-ордер №3 с.-г. і реєстрі № 3.3 с.-г. про виконанні підрядником роботи і надані послуги здійснюється відповідно до прийнятих розрахункових документів.

Сума заборгованості підряднику відображається в дебетовій частині рахунку, на який мають бути зараховані відповідні витрати. Суми

взаємозаліку, що виникають після прийняття розрахункових документів, записуються в окремі графи за дебетом рахунків, що відображають ці розрахунки, платежі в касі, а списання різного виду відображаються в графі 19, 20 «З інших рахунків», вказується відповідний рахунок і суму.

Кредитовий оборот оборотного з журналу-ордера №3 с.-г. переноситься до Головної книги.

Загальну схему обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками розглянемо на рис.2.4.

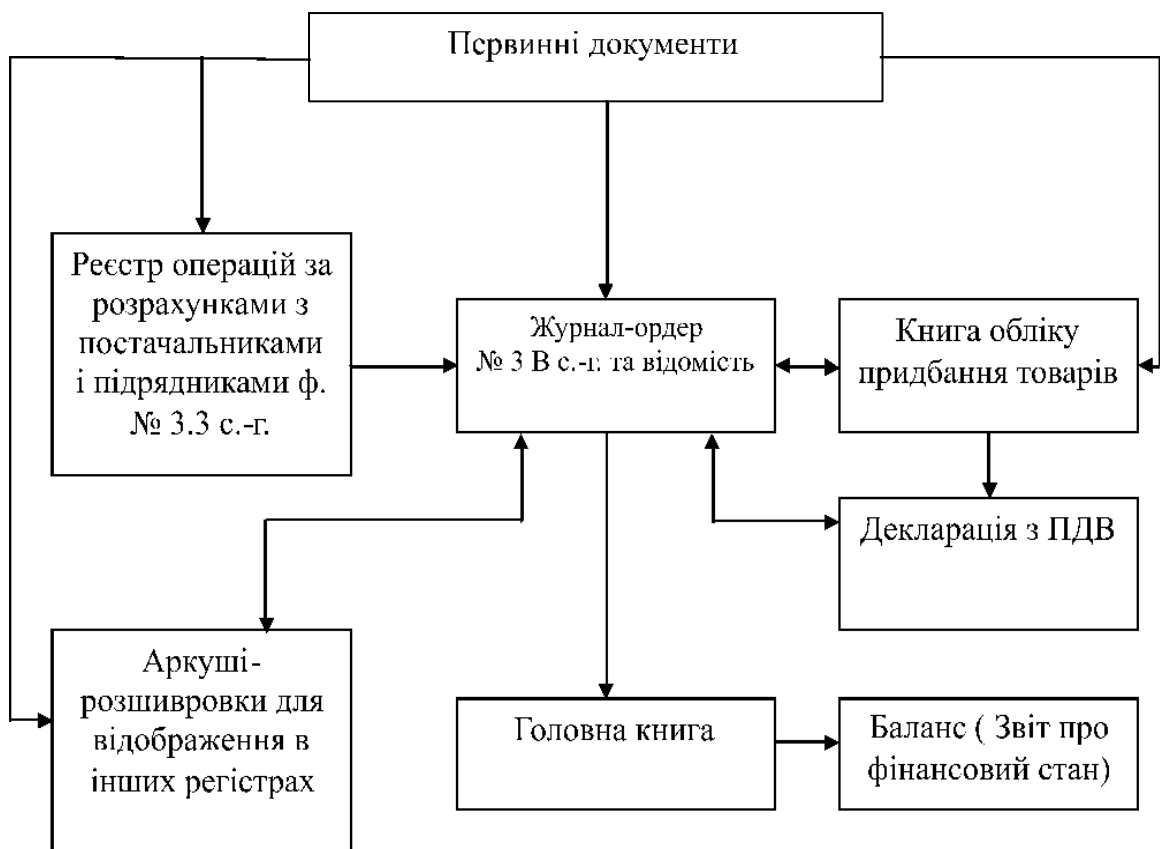

Рис. 2.4 Схема запису в реєстрах з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

2.4 Внутрішній контроль обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

У сучасному світі постачальники відіграють велику роль, адже від злагодженості роботи з контрагентами залежить темп роботи компаній. Якщо розглядати кредиторську заборгованість в цілому, то найбільша частка припадає саме на розрахунки з постачальниками. Важливим завданням в організації безперебійної роботи бізнесу є встановлення чітких правил співпраці з контрагентами, які повинні бути чітко прописані в договорі. Це залежатиме від правильності організації та обліку, ефективності внутрішнього та зовнішнього контролю.

Метою внутрішнього та зовнішнього розрахунку з постачальниками є перевірка законності розрахунку, оформлення основних документів з постачальником та правильності його відображення в бухгалтерському обліку.

Завдання внутрішнього та зовнішнього контролю розрахунків з постачальниками, тобто перевірка: інвентаризації, реєстрації активів постачальника та правильності платежів, наявність потрібних поставок у постачальників та їх погашення, правильність віднесення заборгованості на рахунки бухгалтерського обліку, повноту розрахунків з постачальниками.

Удосконалений метод внутрішнього контролю платежів постачальників, відмінний від існуючих, включає анкети, генеральні плани, процедури, робочі документи, а саме: проведення інвентаризації, правильність оприбуткування активів постачальників та їх платежів, чи є оплата за претензіями постачальника за поставки та погашення, правильність віднесення зобов'язань на рахунки бухгалтерського обліку та сумлінність розрахунків з ними. Запропонована методика перевірки зможе охопити всі аспекти обліку платежів постачальника, досліджуючи законність платежу, правильність оформлення первинної документації постачальника та її відображення в бухгалтерському обліку. Таким чином можна вчасно виявити

порушення внутрішнього контролю, зменшити помилки зовнішнього контролю та підвищити ефективність роботи.

У процесі внутрішньогосподарського контролю за розрахунками з постачальниками та підрядниками необхідно виділити наступні етапи (рис. 2.5).

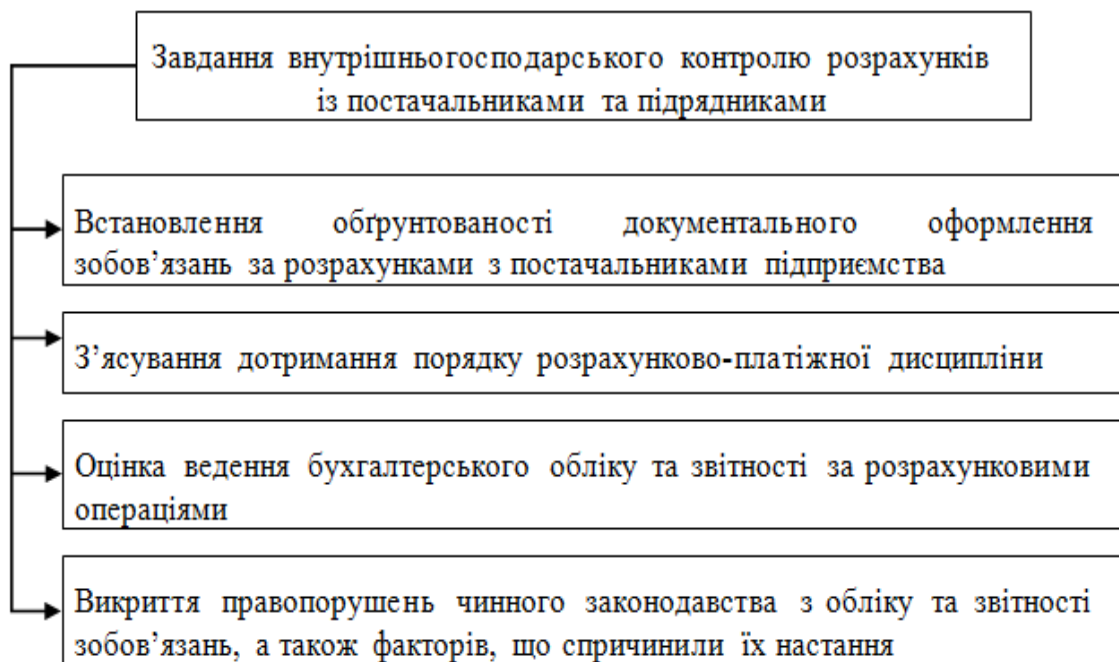

Рис.2.5 Завдання внутрішньогосподарського контролю розрахунків із постачальниками і підрядниками

Контроль процесу постачання починається з оцінки потенційних постачальників і якості закупаваних підприємством сировини, матеріалів, обладнання, енергоносіїв, інших ресурсів і послуг.

Після підписання договору контролер перевіряє виконання договірних відносин та розрахункову дисципліну.

Одним із найважливіших завдань ефективної організації системи внутрішнього контролю підприємства для забезпечення виконання підприємством своїх договірних зобов'язань є регламентація їх виконання, тобто встановлення відповідної послідовності контролю у відповідних наказах чи розпорядженнях, формування системи внутрішньої адміністративної документації :

- Положення про облікову політику (в частині врегулювання

особливостей облікового відображення виконання та зміни зобов'язань підприємства);

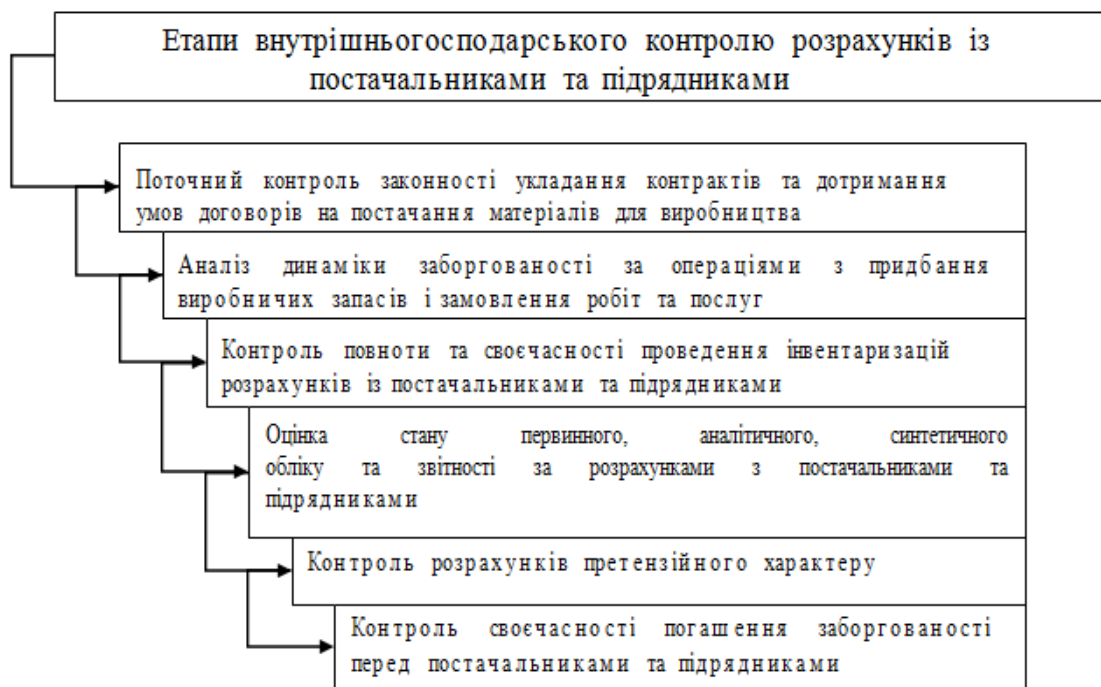

Рис. 2.6 Етапи внутрішньогосподарського контролю розрахунків із постачальниками та підрядниками

– положення про філії, представництва та відокремлені філії (визначає деталі змін у діяльності та зобов'язаннях філій, представництв та відокремлених філій для оцінки їх впливу на фінансовий стан підприємства в цілому);

– положення про договірну роботу;

– документообіг (визначає рух основних бухгалтерських документів та відстежує розрахунки з постачальниками та підрядниками);

– надання послуг внутрішнього контролю (розкриття та підтвердження функціональних обов'язків обраного суб'єкта контролю перед об'єктом контролю);

– робочі інструкції для персоналу (визначення функцій контролю та виконання процедур контролю за вибраними об'єктами перевірки) [10, с. 78–79].

Джерелами даних для перевірки дійсності розрахункових документів з постачальниками та підрядниками є такі документи: рахунки-фактури,

накладні, акти на виконання робіт (послуг), товарно-транспортні накладні, податкові накладні, документи транспортних компаній, митна декларація, документи, підтвердити якість продукції.

Якщо оплата здійснюється в безготівковій формі: платіжне доручення, платіжна вимога-доручення, чек, акредитив, вексель, платіжна вимога, інкасове доручення (доручення); якщо оплата здійснюється готівкою: чек, квитанція прибуткового касового ордера з позначкою «Оплачено».

Під час контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками контролер спирається на дані джерел інформації, які узагальнені на рисунку 2.7.

Рис.2.7 Дані інформаційних джерел для внутрішнього контролю розрахунків із постачальниками

Методичні прийоми контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками включають:

- інвентаризація (використовується під час контролю стану розрахунків з постачальниками та підрядниками та їх відповідності даним поточного обліку);

- економічний аналіз та економіко-математичні методи (для оцінки та виявлення динаміки кредиторської заборгованості та дослідження причин нереалістичних сум боргу);

- методи документування (перевірка інформації за характером і змістом, перевірка відповідності, зустрічна перевірка, порівняння, логічна перевірка реєстрів розрахунків, взаємоконтроль операцій);

- Використовується для вивчення сутності та змісту розрахункової справи з метою з'ясування повноти, законності та правильності відображення в обліку розрахункової справи;

- системний підхід до узагальнення та реалізації результатів контролю (систематизація та групування виявлених порушень, складання проміжних законопроектів, додатків до законопроектів та висновків ревізійної комісії, оформлення результатів контролю).

Варто зазначити, що досліджуване підприємство не здійснювали внутрішній контроль за останні три роки.

2.5. Стан екологічної безпеки та заходи щодо його покращення

Виробництво будь-якої продукції на сучасному етапі розвитку продуктивних сил і пов'язане з певним впливом на навколишнє середовище. Побічним продуктом кожної діяльності, в тому числі пов'язаної з сільськогосподарським виробництвом, є забруднення навколишнього середовища.

Екологічні проблеми та їх розв'язання у сільському господарстві часто пов'язані з тим, що сільськогосподарські забруднення мають нечіткий, опосередкований характер, коли загальний стан, якість природного

середовища погіршується, а конкретний винуватець відсутній. Різноманітність форм забруднення також ускладнює завдання оцінки якості природного середовища в агроекосистемах. Все це вимагає для оздоровлення природного середовища у сільському господарстві не лише технологічних, а й соціальних та економічних рішень.

При переході України до ринкової економіки зростає самостійність кожного підприємця та підприємства, що веде до накопичення потенційної безпеки. Це вимагає принципово нового соціально-економічного і організаційно-правового механізму захисту безпеки населення зі сторони держави на основі використання для цього ринкових каталізаторів, як це прийнято в усьому світі.

В наших умовах для покращення екологічної ситуації необхідно постійно вивчати територію, на якій функціонують підприємства і комплекси з метою визначення вузьких місць в забезпеченні безпеки населення і на основі отриманих результатів розробити профілактичні заходи для реалізації в практиці господарювання.

Аналіз екологічної ситуації у ПП «Урожай» показує, що можна зробити як позитивні, так і негативні висновки.

ПП «Урожай» розміщене згідно санітарних норм. Виробнича зона підприємства розміщена з підвітряної сторони по відношенню до житлової частини села. Територія підприємства розміщена на достатньо високому місці і має достатньо рівну поверхню з нахилом, який забезпечує відвід поверхневих вод.

Від житлових і громадських будівель цю територію відділяє санітарно-захисна зона із зеленими насадженнями, ширина якої 200 метрів. При плануванні будівель і виробничих приміщень враховувалась роза вітрів. Всі будови, найбільш небезпечні в пожежному відношенні, розміщені з підвітряної сторони відносно котельні і головного виробничого корпусу.

У ПП «Урожай» розораність сільськогосподарських угідь є досить високою для даної природнокліматичної зони і становить 80,5%. Через брак обігових коштів поля господарства не отримують значної кількості мінеральних добрив, а водна ерозія сприяє винесенню з ґрунту поживних речовин: азоту, фосфору і калію.

У щоденному функціонуванні господарства відбуваються випадки забруднення ґрунтів пестицидами, мінеральними добривами, розмитими паливно-мастильними матеріалами при роботі сільськогосподарської техніки і стічними водами з підприємства.

На погіршення стану ґрунтів у великій мірі впливає використання важкої сільськогосподарської техніки. Протягом періоду, що триває від основного обробітку ґрунту до збирання врожаю сумарна площа поля, по якій рухаються ходові системи агрегатів в двоє перевищує площу поля, а на поворотних смугах у 5-20 разів. Це приводить до пластичної деформації ґрунту, погіршується мікрорельєф, робить його більш ерозійно небезпечним, збільшує площу випаровування, а як наслідок знижується врожайність сільськогосподарських культур.

Джерелами питного і технічного водопостачання у господарстві є дві артезіанські свердловини. Вода з цих джерел подається на виробничі потреби, до адміністративного будинку, постачання населення. Відведення стоків здійснюється у вигрібні ями.

Головними забруднювачами поверхневих і підземних вод є стоки тваринницьких ферм, приватних господарств, а також змитий ґрунт. Щоправда, важливо зауважити, що місця забору води розташовані на достатній відстані від складів паливно-мастильних матеріалів, тракторного парку, складів міндобрив і отрутохімікатів, тому попадання цих речовин виключається.

Проаналізуємо структуру витрат на природоохоронні заходи у ПП «Урожай». В основному – це витрати на протиерозійні заходи, оскільки територія господарства є ерозійно небезпечною (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Структура витрат на екологічні заходи у ПП «Урожай»

Статті екологічних витрат	2019р.		2020р.		2021 р.	
	тис.	%	тис.	%	тис.	%
	грн.		грн.		грн.	
На охорону та використання водних ресурсів	3,6	13,8	3,9	13,4	4,1	10,4
На охорону атмосферного повітря	5,4	20,8	6,1	20,9	7,0	17,7
На охорону та раціональне використання земель	13,2	50,8	14,6	50,0	23,2	58,6
На охорону надр і раціональне використання наявних ресурсів	3,8	14,6	4,6	15,8	5,3	13,4
Всього	26,0	100	29,2	100	39,6	100

Тому в господарстві повинна проводитись поперечна оранка схилів, боронування і вапнування ґрунтів. Ці заходи не потребують великих витрат, але приносять відчутний ефект. На схилах вище 7⁰ не повинні висаджуватись просапні культури.

Слід відмітити, що господарство щорічно сплачує плату за землю. Ці кошти акумулюються в обласних бюджетах і повинні надаватись цілком господарствам області для охорони земель. Проте ця сума дуже мізерна.

Аналіз економічної діяльності господарства повинен також обов'язково враховувати здійснення даним підприємством платежі за природні ресурси та забруднення навколишнього природного середовища за три останні роки.

Платежі за природні ресурси та забруднення навколишнього середовища наведено у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Структура платежів за використання природних ресурсів та забруднення навколишнього середовища

Вид платежу	2019р.		2020р.		2021р.	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%
Плата за спеціальне використання природних ресурсів	4,1	12,1	4,5	11,8	5,1	11,9
Штрафні платежі за понадлімітне використання природних ресурсів	3,2	9,4	2,5	6,6	3,2	7,5
Плата за погіршення якості природних ресурсів, зниження родючості ґрунтів, спричинене діяльністю господарства	7,1	20,9	8,5	22,4	8,8	20,6
Плата підприємства за використання середовища для розміщення відходів виробництва	8,3	24,4	9,5	25,0	9,7	22,7
Платежі за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними і пересувними джерелами забруднення	4,3	12,6	5,0	13,2	7,0	16,4
Платежі за розміщення відходів сільськогосподарського виробництва	7,0	20,6	8,0	21,1	9,0	21,0
Всього	34,0	100	38,0	100	42,8	100

Загалом, незважаючи на досить скрутне економічне становище, господарство намагається у цілому дотримуватися природоохоронного законодавства.

Важливим для досліджуваного господарства, яке планує виробництво конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, є створення надійної екологічно чистої сировинної бази.

Проведення протиерозійних заходів і виключення сильно еродованих угідь із категорії ріллі і перенесення їх в менш продуктивні землі – пасовища і сіножаті, забезпечить додатковий прибуток на залишених площах за рахунок інтенсифікації виробництва і росту урожайності (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9

Шляхи покращення стану довкілля у ПП «Урожай»

Шляхи вдосконалення	Суть заходів	Витрати, тис.грн.
Агротехнічні заходи	а) використання органічних добрив	25,5
	б) запровадження сівозмін	2,8
	в) безплужний обробіток ґрунту або ґрунтозахисні заходи	2,2
Інтенсифікація виробництва	а) поновлення та оптимізація сільськогосподарської техніки	31,1
	б) запровадження сучасних технологій ґрунтозахисного землеробства	12,0
	в) встановити вентиляційні системи в приміщеннях	3,2
	г) перехід на менш токсичні види пального, додержання режиму експлуатації транспортних засобів	3,7
Переведення малопродуктивних земель в екологічно стійкі угіддя	а) рекультивация земель і меліорація	2,4
	б) протиерозійні заходи	1,7
	в) збільшення частини лісів	1,8
Всього		86,4

Із даних таблиці 2.9. бачимо, що господарству для покращення стану екологічної безпеки потрібно вжити ряд заходів і затратити 86,4 тис.грн.

Покращення екологічної ситуації в ПП „Урожай” передбачає: оновлення та оптимізацію комплексу сільськогосподарської техніки з метою забезпечення мінімального негативного впливу на стан ґрунту; перехід на менш токсичні види пального, додержання режиму експлуатації транспортних засобів, на запобігання й зменшення викидів та скидів у навколишнє природне середовище забруднюючих речовин та додержання рівнів фізичних впливів; облаштування приміщення для зберігання засобів захисту рослин; облаштування сміттєзвалищ.

3 НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

3.1 Облікова політика та формування документообігу в частині обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Поняття облікової політики розкривається через можливість вибору головним суб'єктом організації обліку різних методів і способів побудови облікової системи підприємства.

Облікова політика – це набір принципів, методів і процедур, які підприємство використовує для підготовки та подання фінансової звітності.

Облікова політика не лише розкриває принципи, методи та порядок складання та подання фінансової звітності, а й акцентує увагу на правильній організації та веденні бухгалтерського обліку. Тому облікову політику слід розглядати як комплекс заходів, які формують систему організаційно-методичних прийомів, методів і процедур бухгалтерського обліку, які враховують особливості господарської діяльності, інтереси власників та інших суб'єктів господарювання.

У широкому розумінні облікова політика – це засіб реалізації підприємствами облікових завдань шляхом вибору найкращих методів і процедур побудови облікових систем.

Складовими аспектами облікової політики суб'єкта господарювання є організаційно-методичні об'єкти та елементи.

Під об'єктами облікової політики суб'єкта господарювання слід розуміти об'єкти бухгалтерського обліку, а пов'язані з ним нормативно-правові акти визначають сукупність методів організації, визнання та оцінки. Елементи облікової політики - це дії організаційних суб'єктів бухгалтерського обліку щодо вибору конкретних методів, прийомів, організаційних процедур і обліку окремих об'єктів.

Облікова політика є інструментом організації бухгалтерського обліку підприємства, але її реалізація не обмежується мікрорівнем. Важливу роль в

організації системи статистичного спостереження за економічними процесами на міждержавному та державному рівнях відіграє облікова політика.

Таким чином, формування та реалізація облікової політики може відбуватися на трьох взаємопов'язаних рівнях: міждержавному (міждержавна облікова політика), державному (державна облікова політика) та рівні підприємства (облікова політика суб'єктів господарювання).

Наведено сутність облікової політики кожного рівня та співвідношення між рівнями на рис. 3.1.

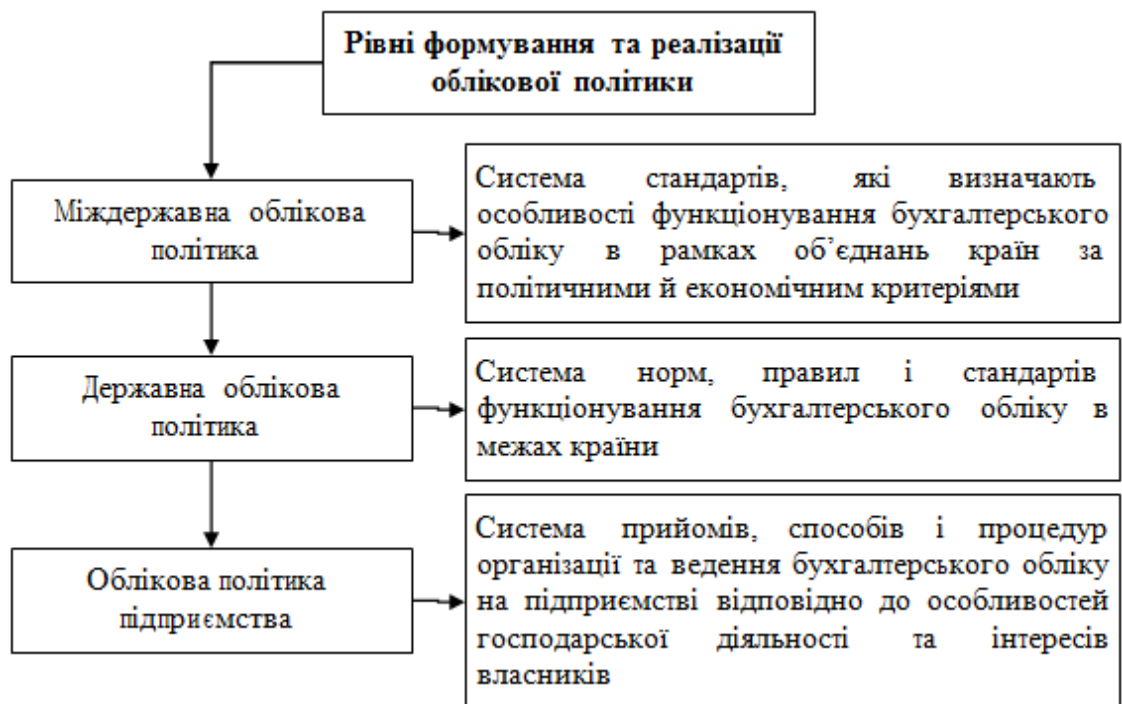

Рис. 3.1. Взаємозв'язок між рівнями облікової політики

Процес формування облікової політики підприємства включає чотири етапи, кожен з яких містить комплекс однорідних дій суб'єктів організації бухгалтерського обліку та суб'єктів формування облікової політики. Для дотримання принципів облікової політики необхідно дотримуватись формування етапів, оскільки результати попереднього етапу є орієнтиром для здійснення наступного етапу дій.

Організаційний етап включає визначення основного органу організації бухгалтерського обліку підприємства, тобто вибір основного органу

формування облікової політики. Перший рівень регулювання і правового забезпечення організацій бухгалтерського обліку полягає в тому, що відповідальність за організацію бухгалтерського обліку покладається на власника суб'єкта господарювання або уповноважений ним орган (керівника).

Однак дана ситуація ускладнюється при визначенні суб'єкта організації обліку. Зокрема, органами управління, які можуть бути суб'єктом організації обліку в акціонерних товариствах є виконавчий орган, наглядова рада або ж загальні збори акціонерів. В цьому випадку на вибір суб'єкта організації впливають фактори: масштаби господарської діяльності, кількість акціонерів, присутність державної частки власності, іноземних акціонерів тощо (рис.3.2).

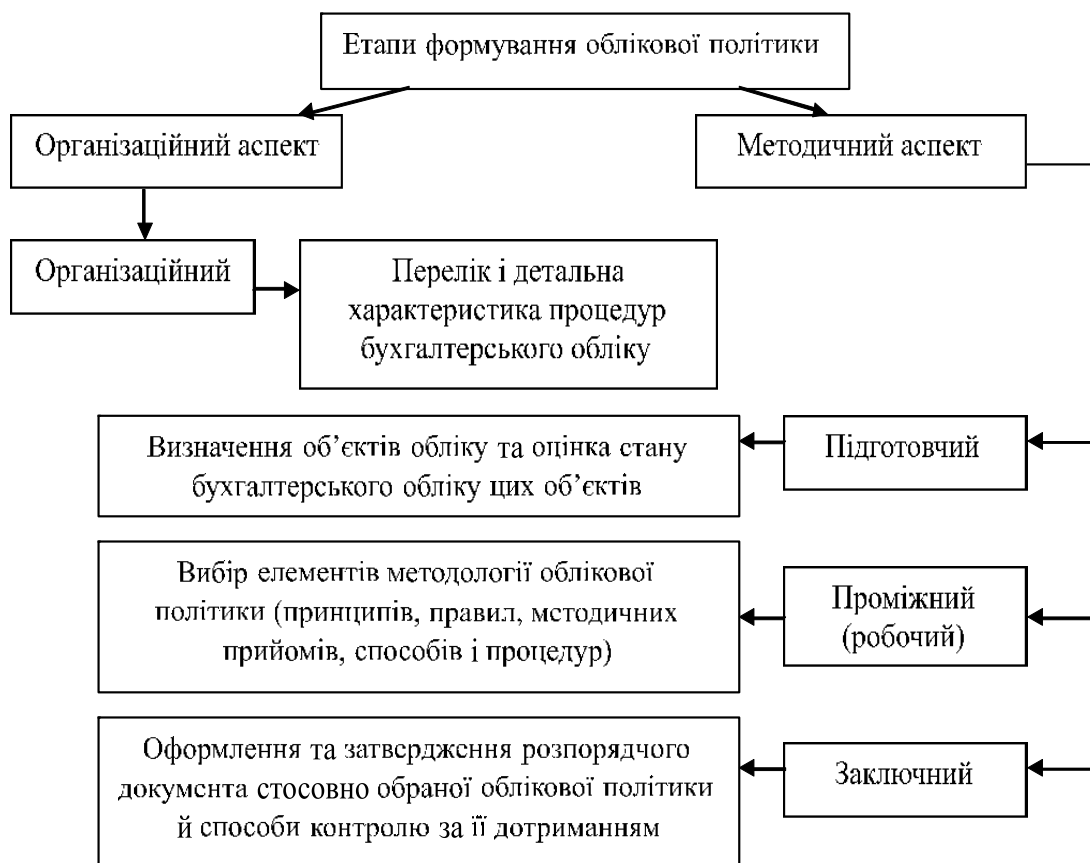

Рис. 3.2 Етапи формування облікової політики

На практиці основним органом формування облікової політики є бухгалтерська служба на чолі з головним бухгалтером, а до формування різних елементів облікової політики залучені інші спеціалісти — працівники підприємства. У деяких випадках (відсутність бухгалтерів, які мають належну кваліфікацію для виконання поставленого завдання, використання організаційних форм бухгалтерського обліку, які не передбачають створення облікового апарату), для формування облікової політики підприємства можуть залучатися сторонні експерти (аудитори, працівники консалтингових бухгалтерських фірм).

Перед безпосереднім вибором значення елементів облікової політики виконується низка дій. Основна частина облікової політики визначає її мету відповідно до потреб управління підприємством і стратегічного розвитку, а також початкових положень щодо вибору та обґрунтування вихідних положень облікової політики.

Визначення переліку об'єктів облікової політики передбачає визначення її організаційних аспектів (форма бухгалтерського обліку, план роботи з бухгалтерського обліку, аспекти управлінського обліку та управлінської звітності, процеси документування тощо) та об'єктів обліку, до яких можуть бути застосовані інші методи ідентифікації та оцінки різних факторів щодо цілей облікової політики, що містить інформацію про позитивні та негативні сторони забезпечення поставлених цілей та виконання завдань облікової політики.

Порядок документообігу залежить від характеру та особливостей господарських операцій та їх обліку, а також від структури підприємства та його облікового апарату, але в той же час план організації документообігу підприємства має і дещо спільне, що пропонується на рис. 3.3.

Рис. 3.3 Модель організації документообігу на підприємстві

3.2 Вдосконалення обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками в умовах комп'ютерних технологій

На цьому етапі використання комп'ютерної техніки для обліку, аналізу господарської діяльності та планування виробництва сприяє вдосконаленню управління та підвищенню якості економічної інформації.

Принципові зміни відбуваються в техніці відображення операцій, призначенні та змісті бухгалтерських проводок. З первинної форми узагальнення та групування інформації вони перетворюються на вихідну форму аналітичної спрямованості, що в свою чергу дає можливість вести облік розрахунків не тільки в комплексному, а й в аналітичному розрізі, що дозволяє кожному контрагенту бути налаштованими відповідно до потреб керівника.

З розвитком науково-технічного прогресу, розширенням самостійності форм господарювання на селі, переходом до ринкових відносин вимоги до оперативності та аналітичного обліку стають все вищими, що вимагає кардинального перегляду технічних методів

обліку та широкого використання комп'ютерних технологій для управління.

З впровадженням комп'ютеризованих інформаційних систем бухгалтерського обліку, заснованих на сучасних інформаційних технологіях, бухгалтери та менеджери отримали багато переваг, і підприємство в цілому також отримало багато переваг. Проте питання створення чи впровадження такої системи залишається одним із найскладніших в Україні.

ПП «Урожай», як і переважна більшість сільськогосподарських підприємств, не має системи автоматичної обробки облікової інформації.

Використання автоматизованих систем обліку дає ряд переваг перед ручними формами обліку.

Завдяки використанню останніх досягнень комп'ютерної техніки, засобів і комунікаційних технологій розроблено найбільш зручний спосіб подання облікової інформації, що дозволяє вирішити проблему збільшення обсягів оновлення облікової інформації за сучасні умови. Потужне програмне забезпечення у вигляді баз даних та інформаційно-пошукових систем здатне не тільки підвищити продуктивність праці бухгалтерів, але й змінити звичний вигляд інформації в процесі роботи.

АРМ облікових працівників може бути організована як у бухгалтерії господарства, так і в структурних підрозділах (бригадах, фермах, складах тощо). Їх кількість залежить від організації господарства, спеціалізації, розмірів і технічних можливостей ПК і їх наявності.

Комп'ютерні системи бухгалтерів забезпечують вирішення бухгалтерських завдань з мінімальними зусиллями. Комп'ютерна система бухгалтерського обліку скорочує час обробки інформації, підвищує інформаційну ефективність і достовірність даних

бухгалтерського обліку. Крім того, обробка облікових даних на бухгалтерських комп'ютерах дає змогу вчасно виявляти й виправляти можливі помилки, здійснюються заходи щодо автоматизації інформаційної технології виробництва бухгалтерського обліку та управління господарською діяльністю. У той же час при складанні та використанні облікових даних доцільно використовувати діалоговий метод, щоб виключити ручну або пакетну обробку даних.

Технічна підтримка АРМ складається з дворівневого комп'ютерного комплексу. Верхній рівень — це комп'ютер із швидким процесором і великою кількістю оперативної пам'яті та зовнішньої пам'яті, який обробляє весь основний потік облікових даних від комп'ютерів нижчого рівня. Нижній рівень – персональні комп'ютери та периферійні пристрої, які використовуються бухгалтерами, зокрема: процесори, монітори, друкарське обладнання (принтери) та обладнання для передачі даних для зв'язку з центральним комп'ютером.

Важливою частиною автоматизованої підготовки облікових даних господарських операцій є систематизація та розміщення хронологічних облікових реєстрів у базі даних, що дає можливість створити єдиний централізований фонд облікової інформації для повної обробки бухгалтерського обліку. Зведені та аналітичні показники, що показують, як функціонує підприємство.

Програма «BAS Бухгалтерія» — одна з прогресивних комп'ютерних програм для підприємств з автоматизованого ведення бухгалтерського обліку, як новітній готовий інструмент нового покоління, який допоможе вирішити всі завдання, які стоять перед бухгалтерією підприємства. комерційна організація. Основним призначенням комп'ютерної програми «BAS Бухгалтерія» є реалізація автоматизації бухгалтерського, управлінського (внутрішньогосподарського) та податкового обліку у сфері виробництва та на підприємствах, в установах, організаціях оптової,

роздрібної та комісійної торгівлі, надання інжинірингу та послуг у це поле, а також підготувати остаточну обов'язкову форму звітності.

Обов'язковою складовою програмного забезпечення «BAS Бухгалтерія» є План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу та зобов'язань, який є уніфікованою типовою формою первинних документів, що дозволяє систематизувати та фіксувати факти господарських операцій у кількісному та вартісному розрізі. Вони відображаються на рахунках бухгалтерського обліку, які відповідають положенням бухгалтерського обліку та відображаються у фінансовій звітності. Користувачі даної комп'ютерної програми можуть самостійно відкривати та перевіряти вторинні та аналітичні рахунки, коли цього вимагає виробництво (рис.3.4).

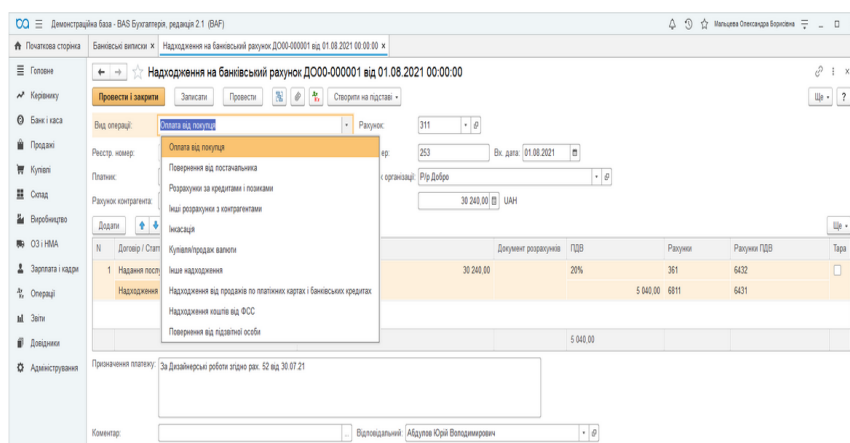

Рис.3.4 Діалогове вікно по розрахунках за поточною кредиторською заборгованістю

Важливим позитивним моментом при використанні комп'ютерної програми «BAS Бухгалтерія» є те, що з її допомогою можна вести бухгалтерський і податковий облік виробничо-господарської діяльності кількох організацій одночасно. Бухгалтерський облік по кожній організації може вестися в окремій інформаційній базі або одночасно «BAS Бухгалтерія» пропонує можливість ведення бухгалтерського та податкового обліку кількох організацій в одній загальній інформаційній базі.

«BAS Бухгалтерія» може бути адаптована під будь-яку існуючу облікову політику та параметри організації бухгалтерського обліку підприємства, дає можливість:

– розглянути всі можливі методи оцінки виробничих запасів при придбанні та використанні у виробництві продукції або для власного споживання;

- врахувати спеціалізацію підприємства (напрямок виробництва);
- розгляд можливих методів розрахунку амортизаційних відрахувань;
- податковий облік можна вести шляхом фактичного стягнення різних видів податків до бюджетів, обов'язкових платежів та нарахувань.

Загалом «BAS Бухгалтерія» — нове програмне забезпечення від українських розробників. Таким чином, з часом «BAS Бухгалтерія» матиме перевагу на ринку програмних продуктів, а впровадження в практику господарської діяльності ПП «Урожай» програмного забезпечення українського виробника «BAS Бухгалтерія» дозволить власникам та керівництву підприємств отримувати якісну звітність для прийняття правильних важливих управлінських рішень, для бухгалтерів - для автоматизації бухгалтерського обліку підприємств відповідно до чинних правил організації фінансового та податкового обліку; автоматично створювати доступні звітні документи для контролюючих органів.

На підвищення якості прийняття рішень та інформаційного забезпечення в процесі контролю та аудиту можуть впливати такі умови:

- збільшення кількості факторів, які аудиторі мають враховувати при дослідженні ситуації;
- поглибити аналіз економічних операцій аудиторських досліджень;
- підвищення обґрунтованості висновків завдяки застосуванню економіко-математичних методів і модульних досліджень;
- чітке та аргументоване представлення висновків аудитора.

Отже, обробка інформації нової комп'ютерної техніки в контрольно-ревізійному процесі сприятиме підвищенню інтелектуальності аудиту та науковості аудиторських висновків (рис.3.5).

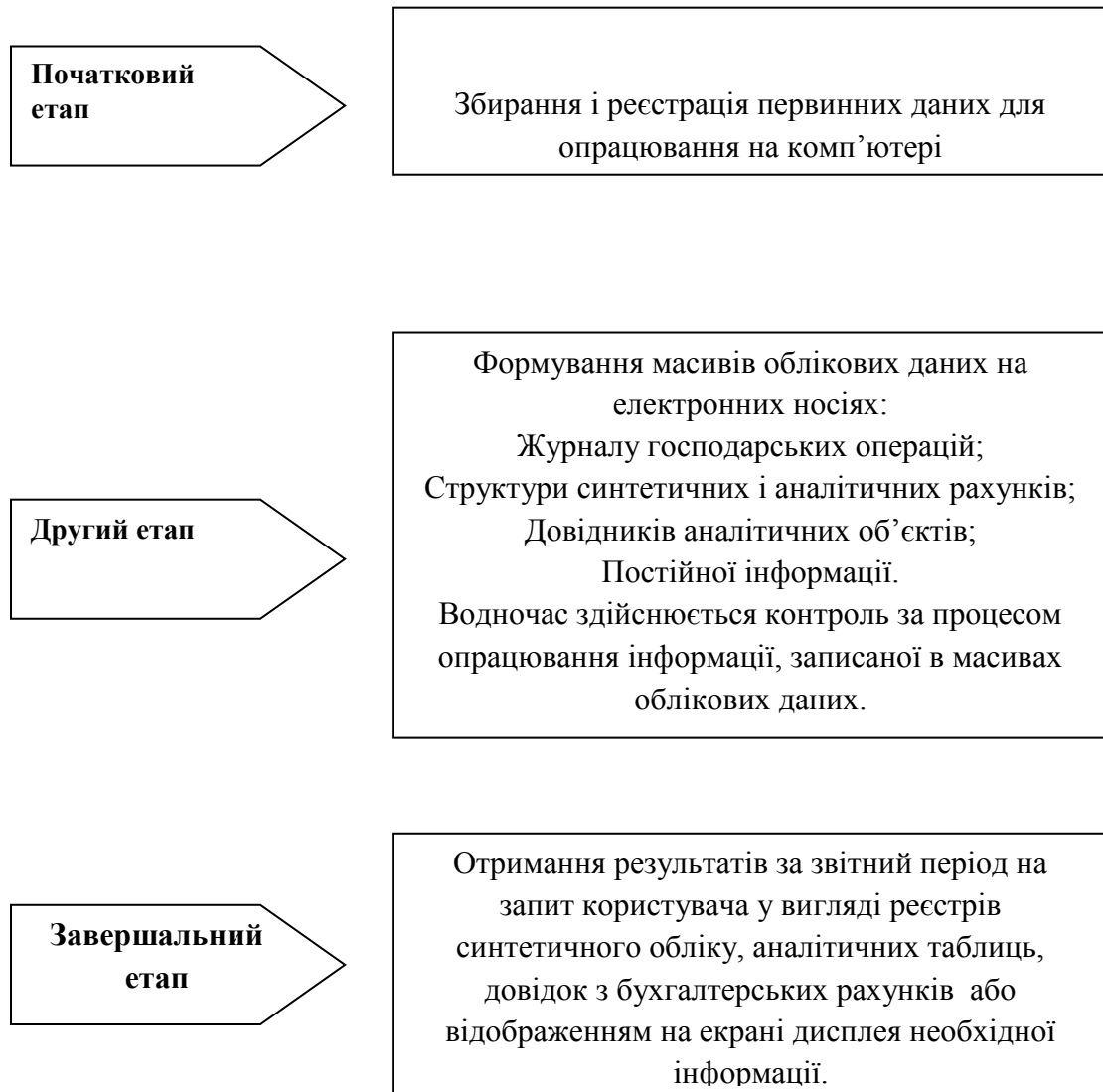

Рис.3.5 Етапи технологічного процесу обробки даних при комп'ютерній формі обліку

Автоматизовані системи обробки інформації (AIMS) — людино-машинні системи, які автоматично збирають і обробляють інформацію, необхідну для оптимізації управління в різних сферах діяльності. (рис.3.6).

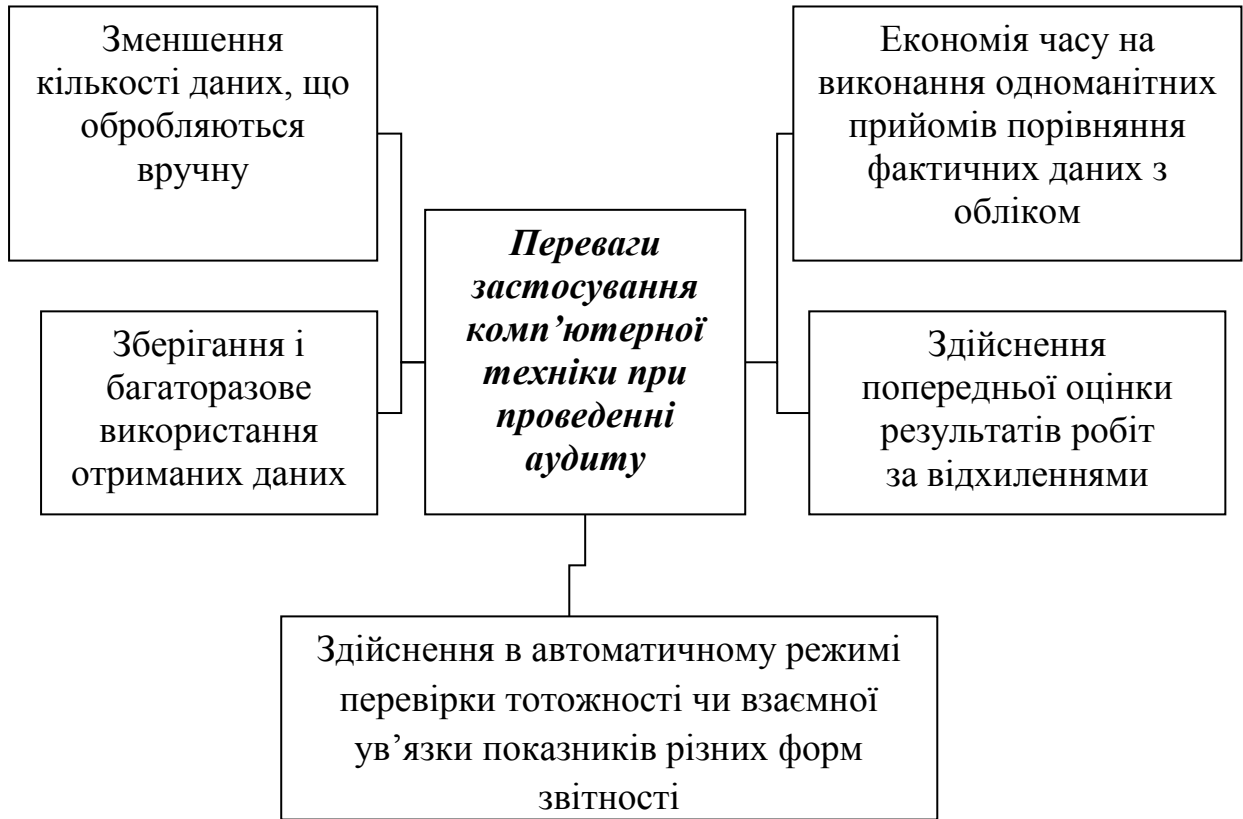

Рис. 3.6 Переваги застосування комп'ютерної техніки при здійсненні аудиторських перевірок

Тому автоматизація контрольно-ревізійного процесу є основним напрямом розвитку фінансово-господарського контролю та аудиту з метою підприємницької діяльності в народному господарстві.

3.3 Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками із застосуванням МСФЗ

Відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) визнання, класифікація та оцінка кредиторської заборгованості потребують більшої уваги з боку бухгалтерів. Це пов'язано з тим, що зобов'язання підприємства перед різними третіми особами регулюються досить великою кількістю і складною термінологією міжнародних стандартів. Водночас така термінологія часто не адаптована до українських реалій, наприклад, коли заборгованість визнається фінансовими зобов'язаннями за різними методами оцінки, далі дисконтуються та відображається у прибутках і збитках.

Крім того, в системі МСФЗ звітність обліку та зобов'язань відображається щодо формування та використання резервів. Починаючи ведення бухгалтерського обліку з роботи з первинними документами, пов'язаними з виникненням, зміною та погашенням зобов'язань, бухгалтери повинні розуміти загальні принципи визнання зобов'язань за МСФЗ. Відповідно до концептуальної основи, зобов'язання - це обов'язок чи відповідальність діяти певним чином. Вони можуть мати юридичну силу через виконання умов договору або правових вимог.

Обов'язки також впливають із повсякденної ділової практики, традицій і бажання підтримувати добрі ділові відносини (стаття 4.15). Концептуальна основа фінансової звітності також визначає, що зобов'язання - це поточні зобов'язання суб'єкта господарювання в результаті минулих подій, погашення яких, як очікується, призведе до вибуття суб'єктом господарювання ресурсів, що містять майбутні економічні вигоди (ст. 4.4). Іншими словами, суб'єкт господарювання зобов'язаний витратити свої ресурси або виконувати роботи (надавати послуги) при отриманні таких послуг або матеріальних цінностей від іншого суб'єкта господарювання.

У МСФЗ усі зобов'язання поділяються на поточні та непоточні (МСБО 1 ст. 60, 61), які в українській практиці відповідають поняттю короткострокових та довгострокових зобов'язань. У системі МСФЗ також розрізняють теперішні зобов'язання (зобов'язання, що виникають внаслідок фактичного придбання активів) і майбутні зобов'язання (коли укладається безвідкладна угода про придбання майбутнього активу, яка містить зобов'язання щодо невиконання) (ст. 4.16. Концептуальна основа).

Водночас суб'єкт господарювання визнає поточне зобов'язання (МСБО (МСБО) стаття 1, стаття 69), коли очікується погашення зобов'язання протягом нормального операційного циклу. Якщо тривалість такого періоду неможливо чітко виміряти, вважається, що він становить 12 місяців; зобов'язання утримується переважно для продажу; зобов'язання підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців після закінчення звітного періоду; Відстрочка погашення заборгованості не можлива протягом як мінімум 12 місяців після закінчення звітного періоду.

Важливий нюанс: певні зобов'язання (наприклад, торгова кредиторська заборгованість та деякі нараховані бонуси із заробітної плати працівникам) слід класифікувати як поточні зобов'язання, навіть якщо вони підлягають погашенню більше ніж через 12 місяців після закінчення звітного періоду (стаття 70) Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (IAS)) 1). Це пояснюється тим, що такі зобов'язання гарантують бізнес-цикл бізнесу та є оборотним капіталом бізнесу.

Загалом поточні зобов'язання в підприємницькій практиці включають: розрахунки з постачальниками та підрядниками, бюджетами, фінансовими установами (зазвичай вважаються фінансовими зобов'язаннями – згідно з МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання», МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації», МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» (з урахуванням конкретних обставин використання МСБО 39); розрахунок короткострокових

виплат працівникам (на основі виплат працівникам (крім виплат при звільненні) та соціальних гарантійне зобов'язання (МСБО 19) сплачується повністю протягом 12 місяців після закінчення періоду, протягом якого працівник надає відповідні послуги.

Водночас усі зобов'язання та борги, які необхідно погасити грошовими коштами або іншими фінансовими активами (дебіторська заборгованість за торговими операціями; отримані рахунки; заборгованість за кредитами до отримання; суми боргу за облігаціями), є фінансовими зобов'язаннями.

Відповідно, визнання таких зобов'язань та їх оцінка має здійснюватися відповідно до МСБО 32, МСБО 39, МСФЗ 9. Усі інші зобов'язання класифікуються як довгострокові. Оцінка зобов'язань відповідно до концептуальної основи, основною характеристикою зобов'язань є те, що суб'єкт господарювання має поточні зобов'язання.

Також варто врахувати, що для відображення у звіті деякі зобов'язання були скориговані. Так, отримані або видані авансові зобов'язання відображаються у звіті за вирахуванням ПДВ. Щоб визначити суму, яку потрібно відобразити, рекомендуємо під час підготовки звіту створити бухгалтерський документ, у якому буде відображено алгоритм розрахунку податкового кредиту з ПДВ або податкового зобов'язання та звітний залишок боргу. Індивідуальні зобов'язання можуть бути визначені значною мірою лише за допомогою попередніх оцінок. Деякі суб'єкти господарювання кваліфікують такі зобов'язання як забезпечення (п. 4.19 Концептуальної основи).

Згідно з МСБО 37 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи», забезпечення — це зобов'язання з невизначеним терміном або сумою. При цьому зобов'язання слід розглядати за такими видами (п. 10 указанного стандарту): 1) конструктивні зобов'язання — зобов'язання, що впливають з поведінки комерційного суб'єкта, тобто з поведінки, визначеної конкретними вихідними документами: комерційний

суб'єкт вказав іншим сторонам, що він візьме на себе певну відповідальність щодо минулої практики, облікової політики або достатньо конкретних процедур. встановлено цією заявою; отже, суб'єкт господарювання встановив серед інших сторін обґрунтоване очікування, що воно виконає ці зобов'язання.

Наприклад, суб'єкт господарювання купує запаси у постачальника. Відповідно, підприємство має зобов'язання погасити борг; 2) Умовні зобов'язання, які визначаються як: або зобов'язання, які можуть виникнути в результаті минулих подій, існування яких існує лише після настання однієї або кількох невизначених майбутніх подій не повністю контрольований суб'єктом господарювання може бути підтверджений лише пізніше, або не відбувається; Або теперішнє зобов'язання, що виникає внаслідок минулих подій, яке не було визнано, оскільки мало ймовірно, що для погашення зобов'язання знадобиться відтік ресурсів, що містять економічні вигоди, або сума зобов'язання не може бути достовірно оцінена.

Найбільш типовим і характерним прикладом умовного зобов'язання є те, що може виникнути в очікуванні судового рішення у справі, яка розглядається на момент звіту, і яка стосується господарської діяльності підприємства. Під час судового розгляду справи жодна зі сторін не мала достовірної інформації про те, чи виникнуть відповідні борги та чи знадобляться кошти для погашення позовів.

При цьому найкраще відокремити нормативні акти від інших зобов'язань. Тобто, якщо або коли у підприємства виникла заборгованість, для погашення боргу формується забезпечення. Наприклад, зобов'язання по гарантійному ремонту. Коли компанія продає продукцію, неможливо передбачити, чи виникнуть у продукції проблеми, що вимагають гарантійного ремонту, а якщо проблема виникне, то конкретний час також невідомий. Згідно з розділом 14 МСБО 37 резерв слід визнавати, якщо: суб'єкт господарювання через минулі події (наприклад, підприємство продає

товари та має гарантію); може виникнути необхідність позбутися ресурсів з економічною певною кількістю запасів, грошових коштів тощо) будуть витрачені на виконання гарантійного ремонту; сума зобов'язання може бути достовірно визначена (зазвичай зобов'язання по гарантійному ремонту встановлюється на певному рівні). Ця гарантія не буде виконана, якщо вказані умови не будуть дотримані.

При здійсненні переходу на фінансову звітність та звітність за МСФЗ слід розглянути можливість створення резервів, якщо компанія має існуючі зобов'язання на кінець звітного періоду. Ми зазначаємо, що найважливішим питанням в обліку зобов'язань та забезпечення є використання методів оцінки для формування забезпечення проти зобов'язань (МСБО 37, п 39, 40).

Обраний метод повинен забезпечувати найкращу оцінку витрат, необхідних для погашення існуючих зобов'язань на кінець звітного періоду. Також слід зазначити, що необхідність документального підтвердження будь-якого запису в бухгалтерському обліку зумовлена не тільки турботою користувача, а й особливостями роботи контролюючого органу.

Це стосується, наприклад, формування резерву відпускних, що має бути регламентовано положеннями облікової політики, або резерву гарантійного обслуговування, створення якого повинно бути встановлено у внутрішніх технічних документах для регламентації замовлень на продаж і надання супутніх послуг. Звичайно, первісно визначену оцінку потрібно буде скоригувати відповідно до конкретних обставин із використання забезпечень (така можливість, зокрема, передбачається у п. 59 МСБО (IAS) 37).

Також важливо дотримуватися умов запланованого використання забезпечень (МСБО 37, пункт 61) і підтверджувати це належним чином оформленою документацією. У фінансовій звітності суб'єкти господарювання повинні розкривати таку інформацію про резерви (МСБО 37 п. 84, 85): балансову вартість на початок і кінець періоду, додаткові резерви, створені протягом періоду, включаючи збільшення існуючих резервів; суми,

використані протягом періоду (тобто витрати та резерви на списання); суми, не використані та списані протягом періоду; збільшення дисконтованої суми протягом періоду та вплив будь-якої зміни ставки дисконту; короткий опис характеру зобов'язання та будь-яке визначення очікуваного часу відтоку відповідних економічних вигод; інформація про невизначеність суми або часу такого вибуття.

Якщо потрібна відповідна інформація, суб'єкт господарювання повинен розкрити ключові припущення щодо майбутніх подій; суму будь-якої очікуваної винагороди із зазначенням суми будь-якого активу, визнаного для цієї очікуваної компенсації. Для умовних зобов'язань на кінець звітного періоду слід надати стислий опис характеру таких зобов'язань, де це можливо (МСБО п.37,86): приблизну оцінку їх фінансового впливу відповідно до параграфа 36 – пункту 52 цього стандарту); інформація про невизначеність щодо кількості чи часу будь-якої ліквідації.

Зокрема, особливу увагу слід приділити оцінці поточних зобов'язань щодо МСФЗ та концептуальної основи. Проведені дослідження показують, що у вітчизняній практиці поточні зобов'язання відображаються в поточній діяльності та звітних таблицях лише через суми погашення. За основними положеннями концептуальної основи в процесі формування та коригування фінансової звітності кожна категорія поточних зобов'язань, може бути оцінена лише за допомогою попередніх оцінок. Водночас, у міжнародній практиці існують та використовуються такі види оцінок поточних зобов'язань. (рис 3.7).

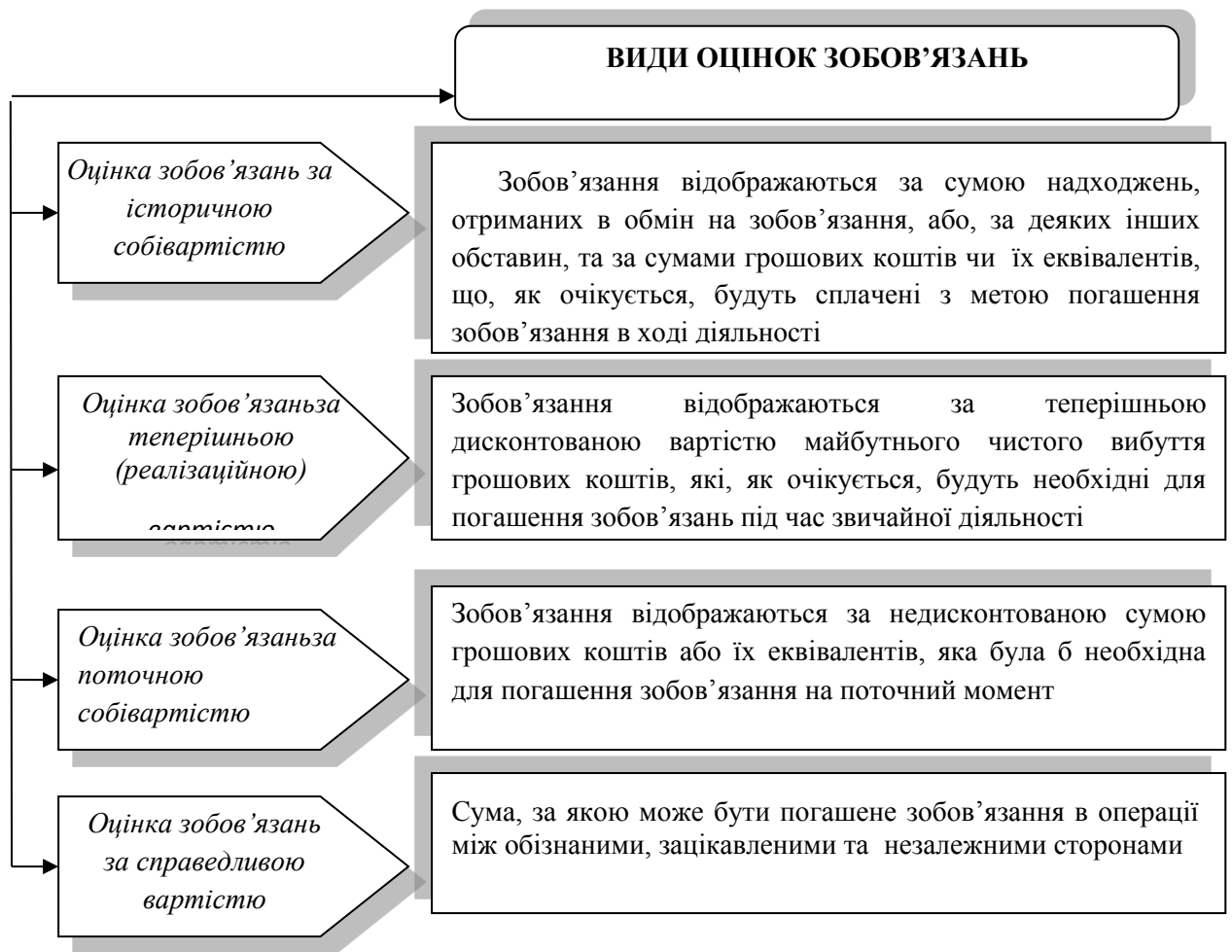

Рис. 3.7 Економічний зміст та види оцінок зобов'язань за МСФЗ

Отже, основні моменти, які мають бути відображені в інструкції про облікову політику в ПП «Урожай» із використанням національної та міжнародної практики є наступне:

- визначення відповідальних працівників бухгалтерії та виробничих підрозділів, які відповідатимуть за ведення обліку та аналізу розрахункових операцій; формування графіку документообігу щодо операцій за поточними зобов'язаннями, розробка внутрішньої звітності;
- визначення методів оцінки поточних зобов'язань та дисконтування розрахункових операцій;
- відображення порядку проведення інвентаризації поточних зобов'язань за зовнішніми та внутрішніми розрахунками;
- формування повної, правдивої та достовірної інформації в бухгалтерській, статистичній та податковій звітності в частині розрахункових операцій за поточними зобов'язаннями.

4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

4.1. Аналіз стану охорони праці

Належна організація роботи з охорони праці – одна з найважливіших умов спаду травматизму на виробництві, професійних захворювань і підвищення продуктивності праці. Отож, у всіх підрозділах підприємства власник або уповноважений ним орган повинен забезпечити безпечні й нешкідливі умови праці.

Умови праці на робочому місці, безпека технологічних процесів, машин, механізмів, устаткування та інших засобів виробництва, стан засобів колективного й індивідуального захисту, які застосовують працівники, а також санітарно-побутові умови, здебільшого відповідають вимогам нормативних актів про охорону праці.

Об'єктом дослідження є ПП «Урожай», яке розташоване у Золочівському районі Львівської області.

Середньооблікова кількість працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві, станом на 1 січня 2021 року становила 17 осіб. Середньомісячна заробітна плата у господарстві досить висока і становить понад 6000 грн. Упродовж досліджуваного періоду вона зросла на 60%. Працівники рільничої бригади є сезонними, а працівники ферм – постійними.

Природні умови задовольняють вимоги розвитку тваринництва й рослинництва.

Відповідальність за організацію охорони праці покладено на керівництво господарства. Контроль за дотриманням законодавства здійснюють профспілковий комітет та інженер з техніки безпеки. Також до їх обов'язків входить перевірка проведення різних видів інструктажів. Усі працівники господарства раз на рік проходять медичний огляд.

Організацію охорони праці у ПП «Урожай» здійснюють відповідно до Закону України «Про охорону праці» та Кодексу цивільного захисту України. На їх основі у господарстві розроблено Положення про систему управління

охороною праці. Для цього готують наказ із зазначенням відповідального за охорону праці у бригадах, на фермі, в інших підрозділах і загалом у господарстві.

За охорону праці у ПП «Урожай» відповідає директор, здійснюючи загальний контроль загалом у господарстві з дотриманням інструктажів та інших заходів з охорони праці. На фермах і у бригадах за охорону праці відповідають керівники цих підрозділів.

Влаштуваючись на роботу у ПП «Урожай», працівник проходить вступний інструктаж з техніки безпеки, який проводить керівник або інженер із техніки безпеки. Безпосередньо у підрозділах керівники цих об'єктів проводять первинний інструктаж. У разі зміни технічного процесу, зношення або модернізації обладнання, впровадження нових технологій, наявності випадків травматизму здійснюють позапланові інструктажі з охорони праці.

Окрім того, на підприємстві проводять повторний на робочому місці й цільовий інструктажі. Приймаючи на практику студентів, також проводять вступний інструктаж з техніки безпеки. Періодичні інструктажі обов'язкові і перед весняно-польовими роботами та збиранням урожаю, на інших же роботах – здебільшого раз на шість місяців. Проведення інструктажу реєструють у журналі реєстрації інструктажів з техніки безпеки.

Згідно з внутрішнім трудовим розпорядком, працівники мають право на щотижневі вихідні дні та щорічну оплачувану відпустку. Для працівників господарства встановлений шестиденний робочий тиждень з одним вихідним. Напередодні святкових і неробочих днів тривалість роботи працівників скорочують на одну годину. У господарстві є необхідні заходи з метою запобігання пожежам. При цьому намагаються правильно розміщувати машини й обладнання; організувати пожежну службу; окрім того, на території складів заборонено курити; практично на всіх об'єктах встановлено вогнегасники. За пожежний стан господарства персонально відповідальні керівники підрозділів.

Підприємству притаманний високий рівень зношеності основних засобів. Тож у процесі виконання робіт можна застосовувати винятково технічно справні інструменти й механізми. На небезпечних зонах механізмів встановлені захисні засоби.

У процесі перевірки у ПП «Урожай» стану охорони праці у виробничих, адміністративних, допоміжних, складських приміщеннях було виявлено певні недоліки, а саме: недостатньо освітлені адміністративні приміщення, де підвищена вологість повітря, неналежне прибирання тощо. Працівники обслуговуючих і допоміжних підрозділів не повною мірою забезпечені спецодягом і засобами захисту.

Вимоги пожежної та електробезпеки переважно дотримано, однак у господарстві бракує попереджувальних написів і протипожежних засобів. Також не всі рухомі частини машин, транспортерів оснащені попереджувальними написами.

Через шкідливі чинники на виробництві у працівників не виключені гострі професійні чи хронічні отруєння і захворювання. Люди, що працюють з токсичними речовинами, частіше хворіють на загальні захворювання, які минають у них важче, а процес одужання повільніший. Тому розраховують показник частоти випадків захворювань $P_{чз}$, показник важкості захворювань $P_{тз}$, та показник втрат працездатності $P_{дз}$ через хвороби, які припадають на сто працівників:

$$P_{тз} = Z \times \frac{100}{P}, \quad (4.1)$$

$$P_{вз} = \frac{Дз}{З}, \quad (4.2)$$

$$P_{дз} = Дз \times \frac{100}{P} \quad (4.3)$$

де Z – кількість випадків захворювань за звітний період; $Дз$ – кількість днів непрацездатності через захворювання працівників за той самий період; P – загальна кількість працівників.

Основні показники виробничого травматизму у підприємстві подано в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Основні показники виробничого травматизму у ПП «Урожай»

Показник	Умовне позначення	2019	2020	2021	2021 р. у % до 2019 р.
Середньоспискове число працівників, осіб	<i>P</i>	20	19	19	95,0
Асигновано на охорону праці, тис. грн:	<i>Ан</i>	215	254	312	145,1
у т.ч. витрати на спецодяг	<i>Во</i>	180	201	286	158,9
Витрати протипожежні, тис грн	<i>Вп</i>	29	29	29	-
Фактично витрачено на одного працюючого, грн	<i>Аф</i>	2028,7	2710,0	2411,8	118,9
Кількість захворювань	<i>З</i>	9	8	11	122,2
Кількість днів непрацездатності через травми	<i>Дт</i>	118	139	145	122,0
Показник частоти захворювань	<i>Пчз</i>	11,1	15,8	5,2	46,8
Показник тяжкості захворювань	<i>Птз</i>	5,5	3	8	145
Показник втрат працездатності через захворювання	<i>Пвз</i>	51	47,4	42,0	82,4

У табл. 4.1 застосовано статистичний метод аналізу охорони праці, який дає змогу проаналізувати загальний її рівень. За звітний період у підприємстві не спостерігали випадків травматизму, тож розраховано лише показники захворювання, які є в межах нижче за середні в галузі. Забезпечення належних умов праці на робочих місцях потребує певних

витрат. Серед таких у ПП «Урожай» можна виокремити витрати на придбання спецодягу, адже відповідно до чинного законодавства цю вимогу покладають на адміністрацію підприємства.

4.2. Планування заходів з покращання охорони праці та їх фінансування

У перспективному плані розвитку підприємства вказано необхідну кількість проведення ремонтних робіт у деяких виробничих приміщеннях, що дасть змогу вдосконалити умови праці зайнятих у таких підрозділах працівників. Заплановано також консультації з охорони праці висококваліфікованих спеціалістів, викладачів університетів, лекції про необхідність дотримання правил техніки безпеки на виробництві.

Для того щоб поліпшити умови праці, доцільно впровадити також інші заходи, зокрема з уведенням нових технологій, естетичного оформлення виробничих приміщень, консультацій із використанням таблиць, макетів, плакатів тощо. Економічний стан підприємства дає змогу збільшити витрати коштів на впровадження низки таких заходів, втім повне їх здійснення вимагає значних видатків, тож найближчим часом не планується.

Стратегія забезпечення природно-техногенної безпеки територій передбачає здійснення робіт за двома напрямками. Перший – попередження надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, реалізація комплексу заходів, спрямованих на зниження ризику від джерел надзвичайних ситуацій. Другий – пом'якшення наслідків впливу надзвичайних ситуацій природного і техногенного походження на снові підвищення оперативності й ефективності реагування в надзвичайних ситуаціях. Заходи з покращання охорони праці та вартість їх проведення подано у табл. 4.2.

Таблиця 4.2

**Заходи з покращання охорони праці та витрати коштів
у ПП «Урожай», 2021 р.**

Зміст заходів	Вартість робіт, грн	Відповідальна Особа
Розміщення попереджувальних плакатів та написів у місцях підвищеної ймовірності травматизму	5120	Керівник
Поліпшення санітарно-гігієнічних умов праці у виробничих приміщеннях	28000	Керівник
Забезпечення виробничих приміщень новими вогнегасниками, засобами медичної допомоги	9761	Керівник
Встановлення огорож біля силосних ям	9400	Керівник
Налагодження пошкодженої ізоляції на живильних кабелях	6160	Керівник
Проведення інструктажів з поводження з машинами, механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, використанням засобів колективного та індивідуального захисту, виконанням робіт відповідно до вимог щодо охорони праці	x	Керівник
Всього витрат	58441	x

Відповідно до даних табл. 4.2, для поліпшення умов охорони праці господарству потрібно виділити суму в розмірі 58441 грн. Стосовно економічного результату, впровадження заходів поліпшення умов праці дасть змогу заощадити за рахунок зменшення збитків унаслідок аварій, нещасних випадків в економіці загалом і на кожному підприємстві зокрема.

4.3. Економічна ефективність заходів з поліпшення охорони праці

Заходів із поліпшення умов праці вживають для забезпечення безпечних умов праці доведенням до нормативного рівня показників виробничого середовища за елементами умов праці, захисту працівників від впливу небезпечних і шкідливих виробничих чинників.

Показниками ефективності заходів з поліпшення умов праці є:

- зміни стану умов праці: зміна кількості засобів виробництва відповідно до вимог стандартів безпеки праці; поліпшення санітарно-гігієнічних показників тощо;

- соціальні результати заходів: збільшення кількості робочих місць, що відповідають нормативним вимогам; зниження рівня виробничого травматизму тощо;

- економічні результати заходів щодо поліпшення умов праці – виражаються як економія за рахунок зменшення збитків унаслідок аварій, нещасних випадків і професійних захворювань в економіці загалом і на кожному підприємстві.

Заходи з охорони праці передбачають певний соціальний і економічний ефект, який виражається, по-перше, зростанням продуктивності праці, обсягу випуску продукції за рахунок повного використання номінального фонду робочого часу і основних виробничих фондів, по-друге – зменшенням матеріальних затрат унаслідок травматизму і захворювань за рахунок зниження оплати листків непрацездатності.

Для оцінювання ефективності заходів з поліпшення стану охорони праці треба порівняти наслідки травматизму у грошовому виразі, а також затрати до й після їх впровадження.

Крім того, варто порівнювати економічну ефективність заходів для попередження нещасних випадків (E).

$$E = Q - E_n(K_2 - K_1), \quad (4.4)$$

де Q – річна економія внаслідок зниження травматизму; E_n – нормативний коефіцієнт ефективності заходів охорони праці; $E_n = 0,08$; K_2, K_1 – витрати для впровадження заходів з метою попередження нещасних випадків за попередній і звітні роки.

До заходів із поліпшення умов праці належать усі види діяльності, спрямовані на попередження, нейтралізацію чи зменшення негативного впливу шкідливих і небезпечних виробничих чинників на працівників.

У результаті виконання заходів з охорони праці створюється певний соціальний і економічний ефект, який виражається: з одного боку, підвищенням продуктивності праці, збільшенням обсягу випуску продукції за рахунок повного використання номінального фонду робочого часу і основних виробничих фондів, з іншого – спадом матеріальних затрат через травматизм і захворювання за рахунок зменшення оплати листків непрацездатності.

4.4. Безпека в надзвичайних ситуаціях

У разі надзвичайних ситуацій керівництво підприємства забезпечує своїх працівників засобами індивідуального й колективного захисту, організовує виконання евакуаційних заходів, створює сили для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та забезпечує їх готовність до практичних дій; інші заходи цивільного захисту; бере на себе пов'язані з цим матеріальні та фінансові витрати в порядку й обсягах, передбачених законодавством України.

Територія господарства розташована в сільській місцевості, і на його належну діяльність можуть негативно вплинути насамперед загрози природного характеру. Серед стихійних метеорологічних явищ найбільша питома вага припадає на сильні дощі, які у свою чергу зумовлюють появу паводків і підтоплень. Має місце загроза дощових паводків. Особливу небезпеку в зимовий період становлять сильні снігопади і хуртовини та надмірне налипання снігу. Потужні снігопади спричинюють ускладнення

руху транспорту на окремих ділянках доріг. Можливий крупний град (діаметром 20 мм і більше), який зумовлює пошкодження й винищення сільськогосподарських посівів та будівель. Імовірні також надзвичайні ситуації техногенного характеру – транспортні аварії, пожежі тощо, що виникають унаслідок необережного поводження з вогнем, під час замикання чи перевантаження електродвигунів та силових мереж, витoki пально-мастильних матеріалів або отрутохімікатів унаслідок необережного поводження з ними тощо. На відвернення таких небезпек має бути зорієнтована робота керівництва господарства з попередження ситуацій надзвичайного характеру.

Стратегія забезпечення природно-техногенної безпеки території передбачає проведення робіт за двома напрямками. Перший – попередження надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру, реалізація комплексу заходів, спрямованих на зниження ризику від джерел надзвичайних ситуацій. Другий – пом'якшення наслідків впливу надзвичайних ситуацій природного і техногенного походження на снові підвищення оперативності та ефективності реагування у надзвичайних ситуаціях.

Упровадження відповідних заходів на рівні окремого сільськогосподарського підприємства передбачає навчально-методичне забезпечення його керівництва, забезпечення надійної інформаційної системи, дотримання вимог екологобезпечного агровиробництва.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Приватне підприємство «Урожай» розташоване в селі Красносільці Золочівського району Львівської області. Від центру Золочівського району — 25 км, від центру Львівського — 95 км. Сполучення з районним центром асфальтне. Усі дороги на фермі з твердим покриттям.

Підприємство було зареєстровано 21 грудня 2001 року. Керівник організації Фельп Василь Васильович. Розмір статутного капіталу 2 009 375,00 грн.

В організаційну структуру господарства входять: 2 рільничі бригади, 1 свиноферма, 1 пасіка, 1 тракторна бригада, склад, 1 ремонтна майстерня. Компактне розташування виробничого блоку економічне і зручне. Основним напрямком діяльності даного підприємства є організація сільськогосподарського виробництва та його реалізація, надання послуг працівникам та місцевому населенню.

Основною метою діяльності ПП «Урожай» є виробництво, вирощування, заготівля, переробка та реалізація сільськогосподарської продукції, особливо зерна, соняшнику та ріпаку, свиней та меду.

Що стосується земельної ділянки ПП «Урожай», то підприємство орендує землю та уклало 245 договорів оренди з орендарями. За останні три роки склад і структура угідь не змінилися. Загальна площа сільськогосподарських угідь становить 773 га, переважно орні землі.

За обсягами реалізації продукції, як видно з таблиці 2.1, у структурі товарної продукції досліджуваних підприємств найбільшу питому вагу за останні роки займає продукція рослинництва – 99,1%. У виробництві продукції тваринництва слід зазначити, що на даному підприємстві дана галузь не має широкого розвитку, займаючи лише 0,9% у структурі товарної продукції.

Серед продукції рослинництва найбільшу питому вагу займали зернові та бобові – в середньому за останні три роки 33,6%, на другому місці – озима

пшениця – 17,3%, яка займає третє місце в структурі як видно з таблиці, це рідше, в середньому за три роки становить 13,3%.

По продукції тваринництва основну частку підприємства займає переважно продукція свинарства, в середньому за три роки – 0,8%, виробництво меду – 0,1%.

Аналіз основних економічних показників діяльності підприємства в таблиці 2.2 показує, що всі показники цієї таблиці у 2021 році зросли порівняно з 2019 роком, тому валова вартість продукції сільського господарства у 2021 році зросла порівняно з 2019 роком. У 2019 році вона зросла на 20246 тис. грн., зросла і валова вартість продукції на 100 га сільськогосподарських угідь 334000 грн. Це свідчить про підвищення ефективності землекористування в підприємстві. Що стосується собівартості реалізованої продукції, то вона за останні три роки також зросла на 19287 тис. грн., а чистий дохід, валовий прибуток і чистий прибуток зросли відповідно на 3463 тис. грн., 15343 тис. грн. і 14333 тис. грн., при цьому середньооблікова чисельність працівників за цей же період зменшилася на одного працівника.

В результаті цієї діяльності підприємство отримало прибуток, рівень прибутку в 2021 році склав 41,1%, що в 3,7 рази більше, ніж у 2019 році.

- Аналізуючи дані про дебіторську та кредиторську заборгованість підприємства, можна зробити висновок, що дебіторська заборгованість на кінець року порівняно з початком року зросла на 21798 тис. грн. Найбільшу питому вагу в структурі дебіторської заборгованості займає дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги, яка на кінець 2021 року становила 2451 тис. грн., або 23,0%. Щодо дебіторської заборгованості розрахунків з бюджетом, то можна сказати що на початку року вона становила 187 тис.грн. і в структурі дебіторської заборгованості займала 4,1%, а на кінець звітнього року її взагалі не було. Дуже сильно зросла інша дебіторська заборгованість і на кінець року вона становила 20306 тис.грн. або

77,0%, її значення виросло в порівнянні з початком року на 19534 тис.грн.

Істотно зросла інша дебіторська заборгованість, яка на кінець року досягла 20306 тис. грн. або на 77,0%, його вартість зросла порівняно з початком року на 19534 тис. грн.

Проаналізувавши дані щодо кредиторської заборгованості господарств, можна помітити, що також відбулося загальне зростання всіх показників на кінець року, яке досягло 10306 тис. грн. це на 7607 тис. грн. більше, ніж на початку року.

Якщо аналізувати за показниками кредиторської заборгованості, то кредиторська заборгованість за товари, роботи та послуги зросла на 4387 тис. грн., поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом на 65 тис.грн., з оплати праці на 36 тис.грн. Також зросли інші поточні зобов'язання на 3119 тис. грн.

Дебіторська заборгованість на кінець звітного року перевищує кредиторську на 14191 тис. грн. З одного боку, добре, що дебіторська заборгованість досліджуваних підприємств менша, ніж дебіторська, але в дебіторській заборгованості все ще є відносно великі зобов'язання, що негативно позначається на господарській діяльності підприємства.

Досліджуючи організацію бухгалтерської роботи ПП «Урожай», можна сказати, що облік ведеться в ручному режимі з використанням журналів-ордерів, а також виявлено, що не сформована чітка облікова політика, а документообіг в господарстві не відповідає вимогам часу і не займає належного положення, а це є негативним явищем.

Що стосується контролю за веденням обліку, то в ПП «Урожай» немає ревізійної комісії, плану інвентаризації в господарстві не розроблено і не затверджено керівником. Інвентаризація проводиться перед складанням річного звіту та при зміні основної відповідальної особи.

Досліджуючи стан охорони праці на даному підприємстві встановлено,

що освоєність сільськогосподарських угідь у цій природно-кліматичній зоні відносно висока – 80,5 %. Через брак обігових коштів сільськогосподарські угіддя не отримують великої кількості мінеральних добрив, а ерозія ґрунту призводить до втрати з ґрунту поживних речовин: азоту, фосфору та калію.

В цілому господарство відповідає вимогам виробничої гігієни та протипожежного захисту, але є недоліки, які необхідно виправити, а саме: погано освітлені приміщення, високий рівень вібрації, шум, який безпосередньо загрожує роботі працівників, вплив хімічних речовин. Це потребує фінансування, якого в підприємства недостатньо, і в кінцевому підсумку призводить до високої тяжкості травматизму та втрати працездатності.

Для первинного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками ПП «Урожай» використовує первинні документи встановленого зразка.

Регістрами синтетичного та аналітичного обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками в досліджуваних господарствах є журнал-ордер № 3 В с.-г та відомість аналітичного обліку до нього. З метою групування та накопичення записів при великій кількості розрахункових операцій проводиться попереднє накопичення даних в «Реєстрі розрахункових операцій постачальника (підрядника)» (ф. № 3.3 с.-р.) », який відкривається на кожного постачальника або підрядника.

З метою вдосконалення організації розрахунків ПП «Урожай» з постачальниками та підрядниками, на нашу думку необхідно:

- керівництву досліджуваного господарства домогтися своєчасного і правильного заповнення всіх первинних документів з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, для цього потрібно скласти і затвердити керівником підприємства графік документообігу первинних документів;

- для правильної і чіткої організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками дотримуватись методичних рекомендацій та інструктивних матеріалів.

- проводити перевірку і контроль за проведенням операцій з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, а також здійснювати взаємозвірки з кредиторами та дебіторами;

- необхідним є завершення процесу комп'ютеризації обліку, оскільки це один із шляхів покращення оперативності та аналітичності обліку та його інформаційної функції;

- питання методології об'єктів обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками слід здійснювати з врахуванням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Впровадження МСФЗ у виробничу практику досліджуваного господарства якісно впливатиме на можливості керівництва в області управління організацією і надаватиме значні переваги перед конкурентами.

- покращити фінансування заходів з охорони праці і охорони навколишнього середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз господарської діяльності підприємств: плануємо ефективну роботу в новому році: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2013. – № 23. – 112с.
2. Аркатова І.В. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками / І.В. Аркатова// International Electronic Scientific Journal “Science Online”. Економічні науки. [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу: <https://nauka-online.com/wp-content/uploads/2020/12/Arkatova.pdf>
3. Бондарчук Н.В. Методи і моделі прийняття рішень в аналізі і аудиті / Н.В. Бондарчук, Л.М. Васильєва, О.П. Бондарчук. – Дніпропетровськ: вид. «Свідлер А.А.», 2010. – 232с.
4. Бутинець Т.А. Внутрішній контроль суті і зміст / Т. А. Бутинець // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – Серія «Економічні науки». – 2010. – № 2(44). – С. 31-42.
5. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. / [М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Л.Г. Панченко та ін]; за ред. проф. М.Ф. Огійчука. - К.:Алерта, 2007.-979с.
6. Бухгалтерський облік у сільському господарстві України: Підручник для сільськогосподарських вузів. / [В.Я. Плаксієнко, Л.М. Пісьмаченко, Г.Є. Павлова, Т.А. Крушельницька, Є.І. Рябий] / за редакцією В.Я. Плаксієнко. Дніпропетровськ, 2009. - 490с.
7. Васильєва Л.М. Бухгалтерський облік на малих підприємствах за спрощеною формою: Навч. посіб./ [Л.М. Васильєва, Н.В. Бондарчук, О.П. Бондарчук]. - Дніпропетровськ: РВВ ДДАУ, 2008. - 304с.
8. Васнецов С.Г. Бартер: оподаткування та бухгалтерський облік / С.Г. Васнецов // Все про бухгалтерський облік. –2011. –№ 74. – С.5-8.
9. Владімірська М. Готівкові розрахунки: нові обмеження / М.

Владимірска // Новації – 2017: вивчаємо та застосовуємо на практиці: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2017. – № 3. – С. 72.

10. Все про готівкові та безготівкові розрахунки: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Кантерман]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2012. – № 11. – 112с.

11. Господарський кодекс України від 16.01.03р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ligazakon.ua.

12. Господарські договори: поради, зразки, практика (частина перша): практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2018. – № 23. – 111с.

13. Готівкові, безготівкові розрахунки і РРО: правила, новації, нестандартні ситуації: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2013. – № 19. – 112с.

14. Демченко Я.М. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками / Я. М. Демченко, В. М. Прохорова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2014. – Вип. 1. – С. 96-108.

15. Дікань Л.В. Контроль і ревізія: навч. посібник. / Л.В. Дікань. – 2-е вид. перероб. і доп. – К.: Знання, 2010. – 327 с.

16. Дугар Т.Є. Умови визнання заборгованості при обліку розрахункових операцій / Т.Є. Дугар // Економіка АПК. – 2010. – №2. – С.120-123.

17. Жуковська В.В. Напрями удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і покупцями / В.В. Жуковська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://udau.edu.ua/library.php?pid=1116>

18. Завгородній В.П. Автоматизація бухгалтерського обліку, контролю, аналізу та аудиту / В.П. Завгородній. – К.: А.С.К., 2001. – 768с.

19. Збірник Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. –

Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2016. – № 1. – 187 с.

20.Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті, затверджена постановою Правління Національного банку України № 22 від 21.01.2004 // Бухгалтерія. – 2009. - № 27. – С.22-58.

21.Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99р. № 291 // Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 2. – С. 25 – 101.

22.Кантерман О. Як змінити умови або строк дії госпдоговору / О.Кантерман // Баланс. – 2017. – № 36. – С. 6-8.

23.Кравець В. Перспективи здійснення безготівкових розрахунків в Україні / В. Кравець // Банківська справа. –2010. –№ 6. –С.3-8.

24.Лобова Н.В. Стан дебіторської та кредиторської заборгованості та її вплив на економічну стійкість сільськогосподарських підприємств /Н.В.Лобова // Агросвіт. –2010. –№15. –С.30-33.

25.Лобода О.М. Організація дієвої системи контролю за розрахунками з постачальниками / О.М. Лобода // Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи: матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 29-30 жовтня 2020 р.: В 2 т. – Том 1. – Дніпро : Видавничо-поліграфічний центр «Гарант СВ», 2020. – С. 29-30.

26.Матвієць С.Г. Бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками і підрядниками / С.Г. Матвієць //Баланс. –2009. –№ 13. – С. 45-52.

27.Методичні рекомендації з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів, розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських підприємств: лист Міністерства аграрної політики України від 04 грудня 2003 р. № 37-27-12/14023 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine.uapravo.net/data/base34/ukr34712.htm> вільний. Назва з екрану.

28.Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств, затверджена Наказом Міністерства Аграрної політики України № 390 від 04.06.2009 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.balans.ua вільний. Назва з екрану.

29.Облікова політика та організація обліку на підприємстві: готуємося до нового року: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Кантерман]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб»,86 2011. – 112с.

30.Омельницька З. Інвентаризація розрахунків з контрагентами / З.Омельницька // Річна інвентаризація – 2015: проводимо правильно: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2015. – № 19. – С. 58 – 62.

31.Омельницька З. Розрахунки з покупцями та постачальниками / З.Омельницька // Енциклопедія бухгалтерських проведень: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 10. – С. 54 – 57.

32.Ошкано В.М. Форма і зміст розрахункових документів / В.М. Ошкано // Баланс. – 2010. – № 28. – С. 54-56.

33.Павлова Г.Є. Фінансовий облік активів аграрних підприємств: навчальний посібник / Г.Є. Павлова, О.В.Чернецька. – Донецьк: Юго-Восток, 2012. – 393с.

34.План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291. // Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 2. – С. 22 – 24.

35.Побережець О.В. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками / О.В. Побережець, В.І. Кравченко // Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. – 2017. – Т.22. – Вип.4(57). – С. 138-141.

36.Погрібна О.П. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками запасів на агропромислових підприємствах / О. П.

Погрібна, В. В. Матвеева-Алексеева // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 1(3). – С. 186-192.

37. Податковий кодекс України від 02.12.10 р. № 2755-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2755-17.

38. Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні, затверджене постановою НБУ від 19.09.2022 № 205 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2755-17.

39. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Мінфіну України від 24.05.1995р. № 88 // Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 2. – С. 105 – 108.

40. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.14 // Баланс. – 2015. – № 85-86. – С. 21 – 34.

41. Положення про розрахункові платежі для пред'явлення векселів до платежу: Затверджено Постановою Правління Національного банку України від 25 вересня 2001р. №403 // Бухгалтерія. –2010. –№47/2. – С.5-12.

42. Попов А.В. Перевіряємо розрахунки з дебіторами і кредиторами / А.В. Попов // Все про бухгалтерський облік. –2010. –№114. –С.33-37.

43. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.

44. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1997 р. № 996-XIV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

45. Про обіг векселів в Україні: закон України від 5 квітня 2001р. №2374-III / Бухгалтерія в сільському господарстві. –2010. –№10. –С.35-37.

46.Ревизюк І. М. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками / І. М. Ревизюк, Є. В. Калюга // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(4). – С. 185-190.

47.Савченко А. Заповнюємо ТГН правильно / А. Савченко // Збірник первинних документів: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 20. – С. 53-58.

48.Схеми бухгалтерських проведення: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Целуйко]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2014. – № 16. – 109с.

49.Усач Б.Ф. Аудит: Навч.посіб. / Б.Ф.Усач. -2-ге видання. – К.: Знання-Прес,2002. – 362с.

50.Хазанюк А.М. Вдосконалення обліку розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками / А.М. Хазанюк // Науковий блог. Національний університет «Острозька академія» [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2019/>.

51.Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навчальний посібник. 2-е вид., перероб., доп. / Ю.С. Цалко. – Житомир: ЖІТІ, 2001. –436с.

52.Чацкіс Ю. Д.. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник / Ю. Д. Чацкіс, Е. С. Гейер, О. А. Наумчук, І. О. Власова. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 564 с.